

MOLDE - STIKKER SEG UT

Frivilligplan for Molde kommune

2014-2017

MOLDE KOMMUNE

Innholdsfortegnelse – Frivilligplan for Molde kommune - 2014-2017

Forord	Side	4
1. INNLEDNING		5
1.1	Definisjoner og begreper	5
1.2	Bakgrunn for å utarbeide en Frivilligplan for Molde	6
1.3	Forholdet til kommunens øvrige strategier og planer	6
1.4	Organisering og framdrift av planarbeidet	6
1.5	Plattform for frivillighet i Molde kommune	7
2. VISJON OG VERDIGRUNNLAG		7
3. INNSATSOMRÅDER		7
4. FRIVILLIGHETENS ROLLE		8
4.1 Frivillighet har egenverdi		8
4.1.1	Grunnholdning	8
4.1.2	Utfordringer	9
4.1.3	Mål, tiltak og gjennomføring	9
4.2 Frivillighet er samfunnsnyttig og et demokratisk virkemiddel		10
4.2.1	Grunnholdning	10
4.2.2	Utfordringer	11
4.2.3	Mål, tiltak og gjennomføring	12
4.3 Frivillighet tilfører kommunale tjenester ekstra kvalitet		13
4.3.1	Grunnholdning	13
4.3.2	Utfordringer	14
4.3.3	Mål, tiltak og gjennomføring	15
4.4 Framtidas frivillighet – spesielt innen velferd og omsorg		16
4.4.1	Status, innsatsgrunnlag og grunnholdning	16
4.4.2	Utfordringer	17
4.4.3	Mål, tiltak og gjennomføring	18
5. KOMMUNENS ROLLE SOM TILRETTELEgger		18
5.1	Grunnholdning	18
5.2	Utfordringer	19
5.3	Mål, tiltak og gjennomføring	22
6. RESSURSER TIL FRIVILLIG SEKTOR		23
6.1	Grunnholdning	23
6.2	Utfordringer	24
6.3	Mål, tiltak og gjennomføring	26
7. FRIVILLIGSENTRALENE – ROLLE OG OPPGAVER		28
7.1	Generelt	28
7.2	Beskrivelse av driften av Molde Frivilligsentral	28

7.3	Molde kommunes grunnholdning til framtidens frivilligsentral	30
7.4	Utfordringer	30
7.5	Mål, tiltak og gjennomføring	31
8.	INNBYGGERMEDVIRKNING – EN AKTIV FRIVILLIG SEKTOR GIR AKTIVE BORGERE	31
8.1	Status, innsatsgrunnlag og grunnholdning	31
8.2	Utfordringer	32
8.3	Mål, tiltak og gjennomføring	33
9.	SAMLEOVERSIKT – Innsatsområder, prioriteringer, mål og tiltak	8 sider
	Vedlegg: Grunnlagsdokumentasjon	

Forord

En levende, mangfoldig og uavhengig frivillighet er en grunnleggende faktor for et godt lokalsamfunn. Frivilligheten i Norge ligger «på verdenstoppen», og yter et stort bidrag til det norske samfunnet. Over halvparten av alle nordmenn deltar i frivillig arbeid/ innsats. (Kilde: Frivillighet Norge.)

Molde kommune ønsker å synliggjøre betydningen av frivillig innsats, og å vise hva kommunen gjør - og kan gjøre, for å legge forholdene til rette og stimulere til økt frivillighet. Planen har ikke et mål om å omhandle all frivillighet i Molde kommune, til det er aktivitetene alt for omfattende.

De frivillige og kommunen har forskjellige roller og ansvar. Målene kan allikevel være de samme, mens virkemidlene er forskjellige. Mulighetene for å nå målene er avhengig av ressurser hos begge partene. En Frivilligplan for Molde skal bidra til større forutsigbarhet, og avklare roller, ansvar, forventninger og muligheter i samspillet mellom kommunen og frivilligheten.

Frivilligplanen er kommunens plattform for arbeidet med frivilligheten, og angir politiske strategier.

Plandokumentet er inndelt i:

- Hoveddokumentet, inklusiv samleoversikt over innsatsområder, mål, tiltak, prioriteringer og ansvar
- Ett vedlegg med bakgrunn og grunnlagsdokumentasjon

Målene varierer mellom å være kvalitative, og kvantitative. Dermed blir metodene for å kontrollere måloppnåelsen forskjellig. Metoden som er aktuell står ikke i planen, men tiltakene beskrives for hvert mål i samleoversikten som følger planen som vedlegg. Gjennomføring av tiltakene er i løpet av planperioden hvis ikke annet er beskrevet. Oppstart av tiltakene vil være forskjellig, og er angitt med årstall. Slutføring av alle tiltak er i 2017, hvis ikke annet er beskrevet i utfordringene eller i tiltakene. Mål og tiltak under innsatsrådene er begrenset i antall, og spisset ved at inntil tre tiltak er prioritert under hvert område. De gjennomføres først. Uprioriterte mål og tiltak vurderes og prioriteres i planperioden.

Planen har som visjon at kommunen skal være tilrettelegger, samarbeidspartner og støttespiller. Visjonen bygger på et overordnet prinsipp om frivilligheten som en uavhengig og selvstendig samfunnssektor.

Frivillig innsats bidrar med verdifulle aktiviteter på en rekke områder i Molde, og som et supplement til kommunens tjenester. Mesteparten av frivilligheten skjer uavhengig av kommunen, men er avhengig av rammebetingelser og forutsigbarhet i forholdet til kommunen. Planen er forventningsavklarende på slike områder.

Frivillighet og medbestemmelse hører tett sammen, og er tegn på et sunt demokrati. Arbeidet med planen har derfor vært preget av involvering og deltakelse, og har gjennom dette fått styrket innhold. Planen bygger på ideen om medbestemmelse i en større sammenheng, og viser muligheter for å skape aktive borgere gjennom et åpent samspill mellom Molde kommune og innbyggerne.

Folkehelse har fokus på at helsefremmende og forebyggende arbeid gir positive resultater for den enkelte og for samfunnet. Det legges særlig vekt på tiltak som kan bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller. Her er frivilligheten en viktig bidragsyter. Dette er understreket av forskning og i undersøkelser.

Frivillighetens samlede behov innen kulturfeltet dekkes ikke av denne planen, men omhandles i Kulturplan for Molde. Frivilligplanens er avgrenset mot Kulturplanen, men er tatt delvis inn i noen tema og tiltak. Kulturplanen henviser derfor til Frivilligplanen, mens Frivilligplanen ikke henviser til Kulturplanen.

1. INNLEDNING

1.1 Definisjoner og begreper

Frivillighet er ikke enkelt å definere. Det finnes ikke en entydig definisjon, og det er en mengde begreper som brukes. Både faglig og i dagligtale. For å sikre felles forståelse av innholdet i Frivilligplanen for Molde er det nødvendig med et språk som forsås så likt som mulig av leserne.

Frivilligplanen beskriver kommunens frivilligpolitikk, hvor frivillighet omhandler individuelt frivillig arbeid/innsats, frivillige organisasjoner, frivillig sektor, og sosiale partnerskap som rekrutterer og formidler frivillige.

I planen brukes følgende definisjoner:

- *Frivillig innsats:*
  - Ulønnet innsats gjort av fri vilje, og som kommer individer eller grupper – også utenfor egen husholdning – til gode.
- *Frivillig arbeid:*
  - Arbeid som kommer andre til gode, og som ikke blir lønnet
  - Arbeid gjennom frivillige organisasjoner som ikke blir lønnet
- *Frivillighet:*
  - Frivillig innsats / frivillig arbeid.
- *Frivillige organisasjoner:*
  - Allmenntilgittige og ikke-kommersielle (ideelle) organisasjoner.
- *Frivillig sektor:*
  - En fellesbetegnelse for frivillige organisasjoner og den øvrige frivillige innsatsen.
- *Sosiale partnerskap:*
  - Samarbeid mellom et kommunalt/offentlig tjenestested og en bedrift og/eller en organisasjon som forplikter seg til å utføre et nærmere definert «frivillig arbeid».
- *Folkehelse:*
  - Befolkningens helsetilstand, og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning
- *Folkehelsearbeid:*
  - Samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirke helsen.
  - Kommunene skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer. Dette kan bl.a. omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skade og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusbruk.
- *Frivilligpolitikken:*
  - Frivilligpolitikken omfatter den frivillige innsatsen som ytes uten krav om gjenytelser, ut over eventuelt symbolsk betaling/utgiftsdekking.

- Frivillighetspolitikken i denne planen omfatter ikke konkrete avtaler - der kommunen er bestiller, og frivillige organisasjoner er utførere – om produksjon av kommunale tjenester mot full økonomisk kompensasjon. Konkrete avtaler mellom kommunen og andre «non-profit» (ikke-ervervsmessige) foretak, eller organisasjoner, knyttet til ordinær tjenesteproduksjon er også holdt utenfor. Imidlertid skisserer planen områder hvor samarbeidsavtaler kan gjelde.

1.2 Bakgrunnen for å utarbeide en Frivilligplan for Molde

Molde opprettet sin Frivillighetssentral 1996, samtidig med flere andre kommuner i landet. Satsingen på frivilligheten økte, men hadde til dels «omsorgspreg», og bar preg av å ikke ha helhetlig fokus og nettverk. Det konkrete utgangspunktet for å lage en Frivilligplan kom i en interpellasjon i Molde kommunestyre 19. oktober 2009, og ved rådmannens oppfølging. Molde kommune hadde da arbeidet med kartlegging av sitt forhold til frivillig sektor noen år, bl.a. gjennom Stifinnerprosjektet. Dette prosjektet la fram en rapport i 2007, og rådmannen så en konkret plan som en naturlig videreføring.

KS hadde vedtatt nye strategier for 2004 – 2008. De sa at det fra kommunenes side måtte utarbeides en politikk ovenfor de frivillige organisasjonene som ville gi større forutsigbarhet og bedre vilkår. Molde kommune fulgte dette opp i strategidokumentet «Strategier 2008 – 2011».

Dette var i tråd med andre føringer:

- St.meld. nr. 39 (2006/2007) var en bred gjennomgang av forholdet mellom staten og frivillig sektor, med forslag til en ny og helhetlig frivilligpolitikk.
- Det ble vedtatt at 2011 skulle være nasjonalt Frivilligår
- Fylkesplanen 2009 – 2012 for Møre og Romsdal hadde kultur som et av hovedsatsingsområdene, med forholdet til frivillig sektor som et av 11 resultatmål. (Dette ble videreført ved revisjon i 2013.)
- Fylkesplanen ble fulgt opp med en Frivilligplan for Møre og Romsdal som inneholdt tiltak for perioden 2009 - 2012. Målet med planen var blant annet å stimulere til at det ble utarbeidet kommunale planer

1.3 Forholdet til kommunens øvrige strategier og planer

Frivilligplanen er tilpasset kommuneplanens samfunnsdel, og kommunens kulturplan. Planen inneholder tiltak som bygger på Molde kommunes strategier og mål, og øvrige nasjonale og regionale føringer. Den skisserer nye strategiske mål og tiltak der dette har blitt aktuelt.

1.4 Organisering og framdrift av planarbeidet

Styringsgruppe:	Utvidet rådsmøte
Politisk forankring:	Plan- og utviklingsstyret
Arbeidsgruppe:	Sammensatt av representanter fra kommunen og frivillige organisasjoner
Referansegruppe:	Bredt sammensatt av representanter fra kommunale råd, tjenester og frivillige organisasjoner. (Identisk med referansegruppa for Kulturplanen.)
Framdrift:	Opprinnelig startet i 2010, men ble utsatt av ressurs hensyn. Restartet i oktober 2012. Ferdigstilles til høring i 3. kvartal, og til politisk behandling i 4. kvartal 2013.

1.5 Plattform for frivillighet i Molde kommune

Kommunen ønsker å styrke den omfattende og verdifulle aktiviteten i frivillig sektor, bedre samhandlingen mellom de frivillige organisasjonene og kommunen, og legge til rette for økt frivillighet. Molde kommune slutter seg også til de overordnede prinsippene Kommunenes Sentralforbund og Frivillighet Norge utarbeidet i «Plattform for samspill mellom frivillig og kommunal sektor 2011 – 2013»:

- Frivillig sektor bidrar med store verdier til samfunnet, er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske, demokratiske modellen.
- Frivillige organisasjoner er viktige for demokratiet ved å være pådrivere og gjennom å være kanaler inn i demokratiet for interessegrupper og engasjerte innbyggere.
- Frivillighet øker samfunnets sosiale kapital ved at tillit, identitet og samhold skapes i møter mellom mennesker.
- Mangfoldet i frivillig sektor er en verdi i seg selv, og en viktig årsak til høy deltakelse. Mangfoldigheten må ivaretas gjennom ulike typer av virkemidler for ulike deler av frivilligheten.
- Offentlig og frivillig sektor har ulike, men komplementære roller i samfunnet. Samarbeidet mellom sektorene må bygge et prinsipp om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester.
- Det offentlige skal tilrettelegge for en helhetlig frivilligpolitikk på alle nivå, og som gir grobunn for en aktiv og voksende frivillig sektor.
- Frivillighet er en uavhengig og selvstendig samfunnssektor som plasserer seg mellom næringslivet og offentlig sektor. Frivillig sektor anerkjennes på lik linje med de andre sektorene i samfunnet. Samarbeid og samhandling mellom offentlig og frivillig sektor skal baseres på likeverdig partnerskap, og gjensidig respekt for hverandres roller.

2. VISJON OG VERDIGRUNNLAG

Visjon:

«Molde kommune - et godt lokalsamfunn der kommunen er tilrettelegger, samarbeidspartner og støttespiller for en aktiv, mangfoldig, voksende, inkluderende og uavhengig frivillig sektor.»

Molde kommunes verdigrunnlag:

«ROSE-filosofien, der Effektivitet er et resultat som oppnås gjennom Respekt, Omsorg og Samarbeid.»

3. INNSATSOMRÅDER

Med bakgrunn i plattform for frivillighet i Molde, visjon og verdigrunnlag har Molde kommune valgt følgende innsatsområder som angir retninger i kommunens forhold til frivillig sektor:

1. Frivillighet har egenverdi
2. Frivillighet er samfunnsnyttig, og et demokratisk virkemiddel
3. Frivillighet tilfører kommunale tjenester ekstra kvalitet
4. Framtidas frivillighet – spesielt innen velferd og omsorg
5. Kommunens rolle som tilrettelegger
6. Ressurser til frivillig sektor

7. Frivilligsentralen i Molde

8. Innbyggermedvirkning – en aktiv frivillig sektor gir aktive borgere

4. FRIVILLIGHETENS ROLLE

Molde kommune slår fast at frivillighet er verdifull både for den enkelte og for kommunen.

Dette kan begrunnes på følgende måte:

- Frivillighet gir mennesker mulighet til å være aktive, deltakende og medvirkende borgere
- Frivillighet skaper bånd, tilhørighet og nye fellesskap
- Frivillighet bryter passivitet og tilbakeholdenhet, og medvirker til inkludering
- Frivillighet gir god folkehelse

Molde kommune fokuserer i sin strategi for samarbeid med frivillig sektor på fire områder som omhandler frivillighetens rolle:

4.1 Frivillighet har egenverdi

4.1.1 Grunnholdning

Frivillig innsats gir det enkelte menneske mulighet for personlig utfoldelse, deltakelse, sosial kontakt og praktisk utøvelse av sosialt ansvar og medmenneskelighet.

Frivillig innsats tar ofte utgangspunkt i en egeninteresse hos den frivillige. Innsatsen er gjerne knyttet til en hobby, egne barns interesser eller deltakelse i organisert fritidsaktivitet, eget ønske om selvrealisering og/eller samfunnsengasjement.

Innsatsen kan være individuell, eller organisert, kortvarig, eller langsiktig. Den kan være knyttet til enkeltsaker i nærmiljøet, eller gjennom etablerte frivillige organisasjoner. Den kan være spontan, eller etter invitasjon. Innsatsen kan være stor, eller liten, alt etter ressursene den enkelte vil benytte.

Frivillig innsats gir innbyggere som føler at de har noe å bidra med, anledning til å ta ansvar og gjøre en innsats for nærmiljø og medmennesker. Frivillig innsats er viktig for egen mestring, nettverksbygging og personlig vekst – både hos den som «gir» og den som «får». Den gir økt livskvalitet og bolyst.

Frivillig innsats er naturlig nok en frivillig sak. Men å finne en måte å gjøre det på som er i tråd med egne interesser kan være vanskelig, spesielt for innflyttere. Kulturbakgrunn og nettverk i nærmiljøet forsterker dette. Forskning tyder på at det er mange som kan ha lyst til å yte frivillig innsats, men som ikke vet hvordan de skal komme i gang. På dette området har både kommunen og frivillig sektor utfordringer.

Gjennom bl.a. Frivilligsentralen ønsker kommunen å gjøre det lettere for hver enkelt borger å bli frivillig.

Molde kommune skal:

- *Bidra til at det er enkelt å yte frivillig innsats i Molde*
- *Bidra til stor bredde i frivillig sektor i Molde*
- *Bidra til at de frivillige blir hørt og anerkjent*
- *Medvirke til økt tilhørighet gjennom deltakelse i frivillig sektor*
- *Medvirke til at deltakelse i frivillig sektor gir muligheter for personlig vekst*

4.1.2 Utfordringer

Informasjon via kommunens nettsider

Molde har en stor frivillig sektor, både i bredde og i medlemsvolum. Likevel er det noen som ikke finner veien inn i sektoren for å bidra. Spesielt er dette vanskelig for innflyttere, uavhengig av kulturbakgrunn, alder og kjønn. I flere kommuner er det bl.a. fadderordning for innvandrere i frivillige organisasjoner

Molde kommune har en oversikt over frivillige organisasjoner på sine nettsider, men den har ikke alltid god kvalitet. Oversikten baserer seg på oppfølging av organisasjonene selv, noe som ikke skjer systematisk. For å forbedre systemet må det gjøres tiltak for å sikre kvalitet på informasjonen.

Utvide omfanget av tilbud, og fange opp nye trender og aktiviteter

Tilbudene i frivillig sektor er alltid i endring. Noen faller fra og nye kommer til. Med økt tilflytting til Molde vil antallet som kommer med nye erfaringer og ideer også øke. Det blir samtidig en utfordring å gi nye muligheter for å vokse og bli et langsiktig tilbud.

Som oftest er de første ønskene knyttet til et konkret sted å være, men det tyngste løftet er økonomi. Uten å vise til aktiv drift, og regnskap, er det vanskelig å nå fram med søknader om økonomisk støtte. Dette kan gjøre at nye trender, ideer og tilbud ikke finner sin plass, eller utøves «underground».

Interaktiv kommunikasjon

Deltakelse i demokratiske kanaler kan skape tilhørighet, og ved å få respons på innspill føler man seg hørt. Man kan velge å være medvirkende i beslutningsprosesser, og deltaker i utviklingen i lokalsamfunnet. Dette gjelder både i organisasjoner og ved individuell aktivitet. Deltakelse er utviklende.

I Molde er det ikke et fast, større forum for frivillige til å delta i debatter om det som skjer, og det er heller ikke nettløsninger hos kommunen som tar opp i seg dette demokratiske perspektivet.

Frivilligsentralen

Frivilligsentralen er et lokalt møtested og informasjonsbank om og for frivillig sektor.

Frivilligsentralens styre deler også ut Frivilligprisen på den internasjonale frivillighetsdagen 5. desember hvert 2. år. Prisen er en tydelig anerkjennelse av frivillig arbeid, men er for lite kjent og løftet fram.

4.1.3 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1. Molde kommune skal informere innbyggerne om frivillig sektors tilbud og aktiviteter

Tiltak: Holde kommunens nettsider oppdatert om frivillig sektor – både med innhold utformet og systematisert av kommunen, og ved sektorens egen registrering/oppdatering
(Uten aktivitet på sidene (etter gitte regler) blir organisasjonens side deaktivert automatisk.)
Start: 2014.

Mål 2. Molde kommune skal ha aktive, involverte borgere og frivillige organisasjoner.

Tiltak: Kommunens nettsider skal videreutvikles som et interaktivt virkemiddel for informasjon, medvirkning, diskusjon og samarbeid.
Dette følger også opp prosjektene «Innbyggermedvirkning» og «Den aktive borger».
Start: 2014

Mål 3: Det skal startes opp nye aktivitetstilbud i frivillig sektor

Tiltak: Opprette Etableringstilskudd for nye aktivitetstilbud

Molde kommune skal gjøre det lett å starte opp nye aktiviteter i Molde ved å ha enkle rutiner og kriterier for nytt Etableringstilskudd ved nye, langsiktige aktivitetstilbud

Tilskuddet settes til en fast sum, uavhengig av aktivitet. Midlene avsettes innen budsjettert tilskuddsrammene. Kulturtjenesten utarbeider rammer, kriterier og søknadsskjema

Start: 2015

Mål 4: Molde kommune skal skape flerkulturell deltakelse i frivillig sektor

Tiltak: Utvikle, motivere og legge til rette for ny fadderordning i frivillige organisasjoner

Flyktningtjenesten blir sentral samarbeidspartner i dette arbeidet.

Start: 2015.

Mål 5: Frivilligprisen skal være den viktigste prisen for frivillig innsats i Molde

Tiltak: Frivilligprisen skal tydeliggjøres gjennom å involvere flere i å foreslå navn, og ved å markedsføre prisen sterkt, spesielt i frivillig sektor. Prisvinneren velges fra månedlige, pluss «åpne» kandidater

Start: 2015.

4.2 Frivillighet er samfunnsnyttig og et demokratisk virkemiddel

4.2.1 Grunnholdning

Frivilligheten forandrer samfunnet gjennom sine aktiviteter, sine initiativer og sin rolle som fellesskapsbygger. Frivillig sektor omfatter bred og høy kompetanse, og erfaringer fra alle deler av yrkes- og samfunnslivet. Sektoren sprer kunnskap om fellessamfunnets sammenhenger og mekanismer, og gjennom sin innsats er den lokalsamfunnets «lim» borgerne imellom.

Frivillige organisasjoner gir aktivitetstilbud og sosiale fellesskap til innbyggerne gjennom f.eks. kulturarrangement, omsorgstjenester, friluftstilbud, musikktilbud og idrett. I tillegg er frivillig involvering en viktig del av samhandlingsreformen og tiltak innen folkehelse.

Lov om folkehelse pålegger kommunene samarbeid med frivillig sektor, og vektlegger medvirkning, lokale prosesser, forankring og engasjement. Dette for å gi individer og lokalmiljø påvirkning på beslutninger som angår deres helse, og dermed valg av både forebyggende og rehabiliterende tiltak.

Frivillig sektor bidrar på flere måter til den lokale samfunnsutviklingen. Gjennom frivillig innsats og frivillige organisasjoner opplever mange inkludering i samfunnet, både som barn i ulike fritidsaktiviteter, som innflyttere gjennom aktiv deltakelse og nettverksbygging, som aktive eldre, osv.

Frivillig sektor har derfor en viktig, forebyggende rolle i Moldesamfunnet.

Frivillige organisasjoner er viktige demokratiske aktører. De fungerer som en alternativ påvirkningskanal for innbyggerne gjennom å fremme medlemmenes interesser, og gjennom å aktivisere og lære opp medlemmene i samfunnets spilleregler.

Frivillig sektor er kultur- og verdiformidlere. Aktørene er bærere og skapere av identitet, verdier og holdninger. Dette er funksjoner som utvikles best i uformelle, sosiale systemer på frivillig og selvregulert basis.

Basis for frivilligheten er uavhengighet, og ansvar for egne aktiviteter. Men dette utføres ikke i et vakuum. Det skjer i samarbeid med andre frivillige, med andre borgere og det offentlige. Dette stiller krav informasjon, samarbeid og koordinering, og dermed til arenaer for å møtes.

Strukturering av møtepunkt og møteplasser for å sikre forutsigbarhet er et felles ansvar, men det påhviler det offentlige et ekstra ansvar for å sikre kvalitet. Spesielt siden møteplassene er arenaer for medvirkning og lokaldemokrati i praksis. Med økte utfordringer både for frivilligheten og kommunen får slike arenaer økt betydning.

Møteplassene må ikke bare ha fokus på den organiserte frivilligheten, men også være en kanal for de som bidrar individuelt. Det blir derfor behov for å ha både fysiske og elektroniske møteplasser.

Molde kommune skal:

- *Respektere at frivillig aktivitet styres av de frivillige selv*
- *Legge til rette for gode møteplasser mellom frivillig sektor og det offentlige*
- *Sikre medvirkning gjennom gode kommunikasjonsveier med frivillig sektor*
- *Være klar på at deltakelse i enkeltsaker og demokratiske aksjoner er sunt for lokalsamfunnet*
- *Legge til rette for at frivillig sektor kan utøve sin viktige rolle som medspiller og pådriver gjennom åpne kanaler for interesseorganisasjoner og engasjerte innbyggere*

4.2.2 Utfordringer

Dialogmøtet - Møteplass mellom frivillig sektor sine valgte råd og kommunens ledelse

For at samarbeidet og kommunikasjonen i frivillig sektor, og mellom sektoren og kommunen, skal bli gjensidig og godt må det være gode møteplasser. Et eksempel på en slik møteplass er dialogmøtet hver vår mellom kommunes politiske og administrative ledelse og ledernivået i Molde Musikkråd, Molde Idrettsråd og Molde Ungdomsråd. Disse tre rådene har ikke lovmessige rettigheter, og et dialogmøte «direkte med de som styrer» er nyttig og et demokratisk verktøy.

Rådene melder på forhånd inn hvilke saker de ønsker å ta opp, og kommunens representanter for bereder seg på rådernes saker samtidig som de presenterer sine saker som er aktuelle for dialog og «rådgiving». Sakskartet kan med fordel videreutvikles, spesielt med tanke på medvirkning i demokratisk perspektiv. Det kan da bli en tydelig kanal mellom innbyggerne og politisk og administrativ ledelse i kommunen.

Et ledd i dette vil være å utvide deltakelsen på dialogmøtet. I første omgang kan det gjelde «Velrådet» og «Flerkulturelt råd». Det vil fange opp flere tema, og inkludere flere organiserte interessegrupper.

Ved å videreutvikle slike gode møteplasser, basert på likeverdighet og respekt, blir det også enklere og mer verdifullt å drive frivillig arbeid, samtidig som det legger til rette for felles innsats/prosjekt.

«Frivillig forum» - Møteplass for frivillig sektor og kommunens politiske og administrative nivå

Frivillig sektor har flere ganger signalisert et ønske om en møteplass hvor frivillig sektor møtes på tvers av landsdekkende paraplyorganisering, og lokal rådsstruktur. Dette kom tydelig opp på folkemøtet i 2011. Et

«Frivillig forum» i Molde hvor alle organisasjonene kan være representert dekker behovet. (Se Kap. 4.5) Kommunen deltar også, og bestemmer selv med hvem og hvor mange.

Målet med forumet blir å være et tydelig talerør inn mot politisk og administrativ ledelse i kommunen om frivillig sektor sine behov og ønsker, samtidig som det vil være et forum for kompetanseoverføring og nettverksbygging innen frivillig sektor. Tematisk kan forumet inndeles på samme måte.

Dette vil være dermed bli en ny og direkte arena for kommunikasjon og ideutveksling mellom frivillig sektor og kommunens politikere og administrasjon.

Frivillig sektor har i tillegg foreslått å holde en større «Frivilligkonferanse» i Molde ved slutten av hver kommunevalg-periode, hvor alle frivillige inviteres. Dette kan komme som trinn 2.

Kommunikasjonsvei på internett

Molde kommune er svært opptatt av å ha gode nettsider, og å videreutvikle bruken til å bli en aktiv kommunikasjonsvei med kommunens borgere. Dette er viktig i forhold til medvirkning og demokrati. I den forbindelse vil kommunikasjonsveien med frivillig sektor bli ivaretatt. Innbyggermedvirkning i Molde behandles spesielt i kapittel 7.

4.2.3 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1: Det skal være en fast, årlig kommunikasjonsarena mellom frivillig sektor og Molde kommune.

Tiltak: «Frivillig Forum» utformes og etableres som årlig møteplass, og som kommunikasjons- og opplæringsarena.

Forumet arrangeres hver høst.

Deltakelse ønskes fra alle registrerte frivillige organisasjonene med minimum en person.

Deltakelse ut over en følger nærmere regler, og i forhold til medlemstall i organisasjonen.

Rådene, representert på det utvidete dialogmøtet, planlegger og har ansvaret for første møte.

Kommunen ved Kulturtjenesten/Frivilligsentralen kan eventuelt bistå ved igangsettingen.

Start: 2014, med sikte på første «Frivillige Forum» høsten 2014.

Mål 2: Kommunes internettsider skal være en stimulerende, interaktiv kommunikasjonsplattform for økt innbyggermedvirkning

Tiltak: Kommunens intranett bygges ut til en dynamisk interaktiv kommunikasjonsplattform.

Innholdet i plattformen utarbeides i samarbeid med frivillig sektor.

Start: 2014

Mål 3: Molde kommune skal ha årlige dialogmøter mellom kommunens politiske og administrative ledelse og frivillig sektor v/rådene

Tiltak: Dialogmøtet hver vår videreutvikles, og utvides med nyetablerte råd. («Velråd» og «Flerkulturelt råd» inkluderes først)

Velrådet og Flerkulturelt råd gis samme representasjonsrett på dialogmøtet som de tre rådene som allerede er representert på møtet; Molde musikkråd, Molde idrettsråd og Molde ungdomsråd. Faste tema, og rapportering fra hvert rådsområde legges inn i saklista.

Kommunen ved Kulturtjenesten/Frivilligsentralen kan bistå i å lage ny struktur.

Start: 2014, slik at nyordningen er etablert til årets dialogmøte.

4.3 Frivillighet tilfører kommunale tjenester ekstra kvalitet

4.3.1 Grunnholdning

Samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner gir grunnlag for gode resultat, hvor begge parter får dekket sine behov, helt eller delvis. Dette sikrer også vedlikehold og videreføring ut over et eventuelt prøveprosjekt. Begge parter vil ha interesse av videre samarbeid, og vil dele på ansvaret.

Prosjektsamarbeid innebærer at kommunen og frivillige skaper noe sammen som ingen av partene kan realisere på egen hånd. En forutsetning for samarbeid er felles mål og sammenfallende forventninger til hva partene vil og kan bringe inn i samarbeidet. Gjennom godt forarbeid må kommunen våge å la samarbeidsprosjekt styres av frivillige organisasjoner, og å stille krav.

Frivillig innsats som et supplement til kommunale tjenester gir økt kvalitet. Frivillighet er en ressurs i tjenesteytingen som tilbyr unik kompetanse, særlig i mellommenneskelige forhold/nettverksrelasjoner. Frivillig innsats er et tilskudd til virksomheten, og skal ikke overta kommunale oppgaver og ansvar.

Det skal være enkelt å være frivillig, og å kunne tilby frivillig innsats. Kommunale tjenester bør derfor ha en åpen dør, informere om sine behov og ønsker for frivillig supplement til virksomheten og egne tjenester, og aktivt ønske frivillige velkommen. Dette bør gjelde alle virksomhetsområder.

Det skal samtidig være enkelt for tjenestene å samarbeide med frivillige. Det bør ikke etableres omfattende byråkratiske rutiner rundt organisering, samtidig som kvalitet og sikkerhet opprettholdes. Samarbeidet må i hvert tilfelle vurderes nedfelt i en avtale/kontrakt. Spesielt ved behov for kontinuitet. Avtalene som inngås med frivillige skal være klare og tydelige, og beskrive ansvar og forventninger til innsats og utbytte for begge parter. På dette området vil det stilles ekstra krav til ledelsen.

Den virksomheten/tjenesten som rekrutterer/kobler de som yter og de som mottar frivillig innsats, må vurdere de frivilliges motivasjon og personlig egnethet, og sikre gode systemer for oppfølging.

Lov om folkehelsearbeid pålegger kommunene å legge forholdene til rette for samarbeid med frivillig sektor. Medvirkning er sentral, med både enkeltpersoner, lokale interessegrupper og frivillige organisasjoner. Også i dette perspektivet vil samarbeid forbedre offentlige tjenester.

Molde kommune skal:

- *Motivere til, og involvere mer frivillighet som supplement til kommunale tjenester*
- *Styrke ansattes kompetanse om samarbeid med frivillige - enkeltpersoner og organisasjoner*
- *Legge til rette for samarbeid med frivillige på alle aktuelle tjenestesteder, også på områder uten store krav til kontinuitet og stabilitet*
- *Sikre at forpliktende samarbeid mellom kommunen og frivillige er et lederansvar*
- *Sikre at eget planverk, organisering, arbeidsmetoder og ressurser tilrettelegger for økt frivillighet*
- *Prioritere samarbeid om tiltak i lokalsamfunnet som bidrar til å:*
  - *Skape levende, varierte og inkluderende nærmiljø*
  - *Ta vare på og styrke kulturelt mangfold*
- *Legge til rette for at frivillige, kommunen og evt. næringslivet, etablerer felles prosjekt, sosiale partnerskap, arrangementer, dugnader, etc.*
- *Være tydelig ved krav om gjennyttelser/resultater som vilkår for kommunens prosjektdeltakelse*

4.3.2 Utfordringer

Mange muligheter

Kartleggingen som p.t. gjøres av kommunens kontakt med frivillig sektor viser at kontakten er stor, og kontaktpunktene mange. Likevel finnes det nok mange flere muligheter for samarbeid.

Det er ikke alle enheter og arbeidsområder som har gjennomført en vurdering av hvilke muligheter som ligger i et samarbeid med frivillig sektor. Dette kan avklares ved en kartlegging, og muligheter finnes ved kreativ tenking med vekt på åpenhet og medvirkning.

Informasjon som intern kompetansebygging

Noe av årsaken til at frivilligheten ikke er bredere inne i forlengelsen av kommunens tjenesteproduksjon kan være mangel på informasjon og kunnskap. Da blir det lett vanskelig å vite hvordan et slikt samarbeid startes, organiseres og følges opp.

Det vil være en omfattende, ressurskrevende oppgave å drive kursing på dette området, og behovet for kunnskap bør dekkes på andre måter. Kommunens intranett gir store muligheter for informasjon og konkret kunnskapsformidling, og kan benyttes. Følges dette opp i interne møter på aktuelle arbeidsplasser vil dette gi kompetanse og trygghet, og gjennomføring etter fastsatte rutiner.

Lederopplæring og lederansvar

Lederansvaret for samarbeid med frivillig sektor må være tema på kommunens lederopplæring, og innarbeides i framtidige lederavtaler. Da sikres faglig styring, kvalitet og oppfølging av rutiner.

Introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere

Formålet med introduksjonsprogrammet er å styrke flyktningers mulighet for deltakelse i arbeidslivet og deres økonomiske selvstendighet. Det er en forutsetning at du er bosatt i en kommune etter avtale med utlendingsmyndighetene, og at du har behov for grunnleggende kvalifisering.

Introduksjonsprogrammet skal minst inneholde opplæring i norsk og samfunnskunnskap og forberedelse til å delta i arbeidslivet. Programmet skal være helårig og på fulltid og kan vare i inntil to år.

Introduksjonsprogrammet i Molde er godt, og får gode tilbakemeldinger. Imidlertid kan det forbedres med mer informasjon om og fra frivillig sektor og kulturlivet. Programmet gir rom for økning på dette området. Aktiv deltakelse både fra Kulturtjenesten, Frivilligsentralen og rådene bør med.

Det vil øke kunnskapen til deltakerne, og vise muligheter for deltakelse, involvering og inkludering.

Felles prosjekt og samarbeid – bruk av samarbeidsavtaler

Det er gjennomført mange felles prosjekt i samarbeid mellom kommunen og frivillig sektor, spesielt innen idrett og velforeninger/interesseorganisasjoner, og i utvikling og tilrettelegging av tur- og friarealer. Erfaringene i Molde er at dette er en god vei å gå, både praktisk og økonomisk. Likevel har det vært situasjoner hvor det har vært uklarheter, bl.a. om roller, ressursbruk og ferdigstillelse.

For å sikre felles forståelse av ansvar og oppgaver, økonomiske forhold og presisering av gjenytelser, vil skriftlige samarbeidsavtaler mellom partene være avklarende og nyttig. Det kan være nyttig å ha et felles grunnoppsett, med tillegg ved behov. Avtalene bør være så korte som mulig, og ikke byråkratiserende.

I noen sammenhenger deltar næringslivet i fellesprosjekt, eller enkelttiltak. I slike sammenhenger er også skriftlige samarbeidsavtaler viktig, og forhold knyttet til gjenytelser vektlagt.

4.3.3 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1: Molde kommune skal bidra til økt lokalkunnskap hos nye innvandrere om frivillig sektor og lokale kulturtilbud

Tiltak: Flyktningtjenesten, som administrer introduksjonsprogrammet for nye innvandrere, utvider kontakten med frivillig sektor, og trekker inn Kulturtjenesten, Frivilligsentralen og rådene / frivillig sektor inn i planlegging og gjennomføring av programmet.

Dette for å forbedre informasjonen som gis.

Start: 2014.

Mål 2: Kommunens samarbeidsområder med frivillig sektor skal kartlegges, og nye bygges ut.

Tiltak: Kartlegge alle kommunens tjenester og organisasjonsområder for å finne nye, mulige samarbeidsområder der frivillig sektor kan tilføre kommunens tjenesteproduksjon ekstra kvalitet.

Start: 2014.

Mål 3: Molde kommune skal ha god lederkompetanse, og definert lederansvar for samarbeid med frivillig sektor

Tiltak: Utvikle og innarbeide prosesser, metoder og rutiner for samarbeid med frivillig sektor i kommunens lederopplæring.

Start: 2014.

Tiltak: Lederansvaret for samarbeid med frivillig sektor innarbeides i kommunens lederavtaler der det er aktuelt.

Start: 2015

Mål 4: Molde kommune skal utvikle intern kompetanse om samarbeid med frivillig sektor ved aktivt bruk av kommunens intranett og «e-learning» (Jungle Map) til selvstudier

Tiltak: Utarbeide og legge ut informasjon om frivillig sektor, metoder for kartlegging og samarbeid med frivillig sektor, pluss rutiner og aktuelle samarbeidsavtaler og maler.

Rutiner for oppdatering av nettsidene må være klare før dokumenter legges ut.

Start: 2014.

Mål 5: Partnerskap mellom Molde kommune og frivillig sektor og/eller næringslivet om felles prosjekt, eller tiltak, skal være formalisert.

Tiltak: Det utvikles og innføres samarbeidsavtaler ved felles prosjekt, tiltak og partnerskap. Samarbeidsavtalene skal bygge på kommunens verdigrunnlag og etiske retningslinjer.

Metode:

Kulturtjenesten utformer og standardiserer avtalene, i samarbeid med andre aktuelle tjenester i kommunen, og minst en frivillig organisasjon med erfaring fra samarbeid.

Avtalene skal ikke medføre økt byråkratisering av kommunens samarbeid med frivillig sektor.

Start: 2014.

Mål 6: Molde kommune skal ha en tilskuddsordning til frivillig sektor ved inkluderingstiltak

Tiltak: Det settes av tilskuddsmidler, og lages retningslinjer for en ny tilskuddsordning.

Formålet er å støtte tiltak som involverer frivilligheten i et flerkulturelt perspektiv, og/eller i et inkluderingsperspektiv med deltakere fra flere kulturer, ulike aldersgrupper og ulike funksjonsmuligheter. Det fokuseres spesielt på nærmiljøtiltak.

Start: 2015

4.4 Framtidas frivillighet – spesielt innen velferd og omsorg

4.4.1 Status, innsatsgrunnlag og grunnholdning

Forskning viser at det totale omfanget av frivillig innsats i faste organisasjoner kan være på vei ned. Yngre generasjoner ser ut til å være mindre engasjert i slike enn eldre generasjoner, og særlig er menn i alderen 20 – 30 år lite aktive. En økende andel av den frivillige innsatsen skjer utenfor frivillige organisasjoner. Organisasjonstilknytning er mindre viktig for mange frivillige. Enkelt saker og kortvarige aksjoner trekker stadig flere deltakere. Dette gir voksende utfordringer i rekrutteringen til frivillige organisasjoner.

Befolkningsprognosene forteller at velferdssamfunnet slik vi kjenner det i dag, vil få trangere kår i årene som kommer. Samtidig viser trender økt fokus på individuelle behov og rettigheter til velferdsgoder. En stadig større del av velferdsgodene forventes å bli flyttet fra den private sfære over til samfunnet.

Nye former for arbeidsdeling mellom det offentlige og frivillig sektor hviler på påstanden om at det i fremtiden ikke er gitt at det vil være mulig å gi alle det samme tilbudet kommunen gir i dag. Skal dagens tilbud opprettholdes for alle må kommunen allerede nå løfte frem problemstillingen og diskutere gode alternative løsninger på morgendagens utfordringer, der frivilligheten kan få en utvidet rolle i forhold til dagens oppgaver/tjenester. Spørsmålet blir da hvordan, og i hvor stor grad, frivillighet kan og bør bidra til å utvikle velferdssamfunnet. (Frivilligheten i denne sammenheng omfatter også pårørende.)

Fram til i dag har frivillighet i stor grad vært konsentrert om idrett og kultur. I mindre omfang ytes det frivillig innsats innen velferdssamfunnets sosiale kjerneområder. Dette er nå i endring.

Frivillighetsmeldingen i 2006 presiserte at frivillig innsats skal komme i tillegg til, ikke i stedet for offentlige tjenester. Dette er fulgt opp gjennom flere stortingsmeldinger og lovverk. Blikket framover baseres på samarbeid, og at frivillig innsats skal tilføre offentlige tjenester ekstra kvalitet.

Meld. St. 39 (2006-2007) «Frivillighet for alle» (Frivillighetsmeldingen), Meld. St. 29 (2012-2013) «Morgendagens omsorg» (Omsorgsmeldinga) og Meld. St. 34 (2012-2013) «God helse – felles ansvar» (Folkehelsemeldingen) skisserer mulige veier å gå videre.

Omsorgsplanen for Molde kommune følger opp dette, og ønsker utvidet samarbeid med frivillig sektor.

Frivillige velger selv hvor, når og hvordan de ønsker å bidra med sin frivillige innsats. Mye av den frivillige innsatsen retter seg mot å støtte opp om egne, og egne barns aktiviteter. De fleste foreldre og foresatte opplever og aksepterer en plikt til å påta seg frivillig innsats knyttet til barns aktiviteter, både i barnehage, skole og fritid. I mange tilfeller oppfattes volumet på denne innsatsen som nok. Med en forventet utvidelse i ansvar og omfang kreves det stor innsats for å sikre volum og kvalitet på frivillig innsats.

Utvikling av bredt, koordinert samarbeid er en utfordring både for Molde kommune og for frivillig sektor. Det kommer ikke av seg selv, og det vil ta tid. Strategiarbeid for «aktivt borgerskap» blir viktig. (Se Kap. 7.)

Det er samtidig viktig å beholde frivillig sektors behov for bredde, lavterskeltilbud og inkludering av flerkulturelle frivillige. Dette er viktig både for den enkelte innbygger og for rekruttering i organisasjoner.

Molde kommune skal:

- *Igangsette forsøksordninger/prosjekt med utvidet samarbeid med frivillig sektor innen velferd/omsorg. Forsøksordningene skal bidra til å utvikle en modell tilpasset lokale forhold.*
- *Sikre at samarbeidet har tydelig fokus, slik at forventninger og krav i Lov om folkehelse, samhandlingsreformen, frivilligmeldingen, folkehelsemeldingen og omsorgsmeldingen dekkes*
- *Sikre at frivillig sektor kan opprettholde bredde, lavterskeltilbud osv. selv om både kommunen og frivilligheten får nye satsingsområder i tillegg*

4.4.2 utfordringer

Utfordringene innen omsorgsarbeid er store, og ressurskrevende. De vil kreve nye metoder, og involvering av frivillig sektor og pårørende i større grad enn før. Dette er understreket i mange sentrale dokument. Kommunens rullerte Helse- og omsorgsplan understreker også dette. Planen berører ikke samarbeid med frivillig sektor i særlig grad, den henviser til arbeidet med Frivilligplanen.

For å kunne skissere en konkret modell for framtidig organisering må mye kartlegging gjøres, både av behov for samarbeid, faglige grenseganger, kompetanse behov, og frivillig sektors rolle, kompetanse og kapasitet. Imidlertid er det klart av behovet for koordinering er stort. Kartleggingen som er gjort til nå, viser allerede at det er behov for koordinering både hos kommunen og i frivillig sektor.

Totalt sett er oppgavene som må gjøres før man kan få ut forventede effekter, så omfattende at de ikke kan gjøres innen ressursene som kommunens driftsorganisasjon har. Det må løses på annen måte. Det kan være en god løsning å prosjektorganisere arbeidet, og legge det fysisk til Frivilligsentralen siden det der allerede er knyttet lang og bred tverrsektoriell kontakt med frivillig sektor.

Forum for folkehelse og frivillighet

Mange kommuner har sett et behov for å tydeliggjøre arbeidet med folkehelse tiltak internt, i forhold til frivillig sektor og til innbyggerne generelt. Oppfølging av folkehelsearbeidet blir etterspurt fra politisk hold. Frivillig sektor, som ofte er delaktig med aktiviteter, etterspør kontakt med politikerne og andre sektorer i kommunen. Alle har et felles behov for oppdatering og informasjon, og et ønske om å gjøre tilbudene best mulig. Flere kommuner har løst dette ved å lage et folkehelseforum som møtes årlig.

Molde kommune har nedsatt et Folkehelseutvalg, internt sammensatt. I forbindelse med satsingen på frivillighet i framtidens velferds- og omsorgsarbeid, og fordi frivillig sektor driver mye og omfattende folkehelsearbeid, vil det styrke utvalget å inkludere frivilligheten.

Mandatet bør også vurderes til å ha et bredere nedslagsfelt, og kompetansen i utvalget brukes på flere områder. Dette kan spesielt gjelde utvikling av friområder, utbygging av idretts- og aktivitetsanlegg, og utvikling av møteplasser og byrom. Utvalget vil på en slik måte få sterkere preg av planlegging/råd.

(Eksempler på sistnevnte kan være montering av fast aktivitetsutstyr på utvalgte steder i friområdene (Moldemarka, Retiro, Hjertøya, Kringstadbukta, Julneset), og innspill/vurdering av aktivitetspark ved oppgradering av området ved Idrettens Hus. Tilsvarende folkehelse tiltak gjøres f.eks. i Danmark.)

4.4.3 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1: Molde kommune skal ha en praktisk og kvalitativt god samarbeidsplattform mellom kommunen og lokal frivillig sektor innen 2016.

Plattformen skal bygge på en omsorgsmodell i tråd med rullert Helse- og omsorgsplan for Molde kommune 2013-2020

Tiltak: Det gjennomføres et to-årig prosjekt for å utvikle en samarbeidsplattform.

Stilling finansieres via prosjektmidler, og/eller tverrsektorielt.

Stillingen lokaliseres på Frivilligsentralen, og rapporterer til rådmannen.

Konkret prosjektbeskrivelse utarbeides i samarbeid mellom Helse og Omsorg, Kultur og Pers. Org. (Prosjektet må ses i sammenheng med utviklingsprosjektet for «Innbyggermedvirkning» og «Den aktive borger» som beskrives i Kap. 8, og prosjektet «Saman om ein betre kommune».)

Start: 2014.

Mål 2: Molde kommune skal ha en tverrfaglig møteplass for folkehelsearbeid innen utgangen av 2014

Tiltak: Det etableres et bredt sammensatt «Utvalg for folkehelse og frivillighet» for å motivere til folkehelseiltak, sikre informasjon, koordinere tiltak, og for å skape en årlig arena for erfaringsoverføring. Rådgivingsfunksjon internt og eksternt.

(Eventuelt kan nåværende «Folkehelseutvalg» utvides med frivillig sektor og ekstern fagperson.)

Deltakere: Folkehelsekoordinator, politisk nivå, rådene/frivillig sektor, aktuelle kommunale tjenester, og ekstern fagperson.

Folkehelsekoordinator bør få ansvar for utvalget, selv om mandatet endres. I den forbindelse kan det være naturlig å vurdere folkehelsekoordinatorens plassering i kommunens organisasjon.

Start: 2014.

5. KOMMUNENS ROLLE SOM TILRETTELEGGER

Kulturloven angir kommunenes ansvar og rolle som tilrettelegger for frivillige organisasjoner. Molde kommune ønsker å avklare forventninger og muligheter ved å ta temaet opp både i kommunens reviderte kulturplan og i denne frivilligplanen. En slik avklaring vil tydeliggjøre ansvar, og organisatoriske forhold.

5.1 Grunnholdning

Organisasjoner og enkeltpersoner som ønsker å engasjere seg frivillig, står fritt i valg av volum og oppgaver. Frivillig sektor med sine organisasjoner, grupper og enkeltpersoner, lever sitt uavhengige liv.

Kommunens rolle er å tilrettelegge for at frivillig sektor kan klare seg selv. Kommunens bidrag er å tilby informasjon, koordinering, økonomiske tilskudd, lokaler, råd, veiledning og formidling av kontakter. Kommunens rolle har dermed et dobbelt fokus. På den ene siden skal kommunen være tilrettelegger og støttespiller for en selvstendig og uavhengig frivillig sektor. På den andre siden skal kommunen motivere til, og legge til rette for frivillig innsats som supplement til egne tjenester. Dermed får kommunen en intern oppgave/rolle i å gi kunnskap og nødvendig støtte til tjenestesteder om samarbeid med frivillige.

Samarbeid kan etableres der kommunen og frivillig sektor har felles mål. Samarbeidet må utformes slik at verken de frivilliges, eller kommunens måloppnåelse hindres. Dette må følge parallelt i utforming og valg

av virkemidler i samarbeidstiltaket. På områder der frivillig sektor ønsker et samarbeid med kommunen, skal kommunen i størst mulig grad være tilgjengelig. Avtalene som inngås skal være klare og tydelige, og beskrive forventninger til innsats og utbytte for begge parter.

Tilrettelegging for frivillighet skal være en integrert del av kommunens virksomhet, og iverksetting av frivilligpolitikken skal være en del av det ordinære linjeansvaret.

Ansvar for den politiske dialogen mellom kommunen og frivillig sektor ligger i hovedutvalgene for sine respektive politiske fagområder. Overordnet politisk ansvar for den helhetlige frivilligpolitikken ligger på kommunestyret.

Daglig administrativt ansvar ligger tilsvarende til de aktuelle tjenesteområdene. Det overordnede administrative ansvaret ligger på rådmannen. Et viktig organ for medvirkning og dialog mellom kommune og frivillig sektor er et informasjonsmøte hver vår mellom kommunens øverste politiske og administrative ledelse og musikkrådet, idrettsrådet og ungdomsrådet. Møtet bør utvides til flere områder og aktører.

Det er lang tradisjon i kommunen for daglig veiledning og bistand til administrative oppgaver for de frivillige organisasjonene. Slik utløses verdifull frivillig innsats gjennom beskjeden kommunal innsats. Organisasjonene har behov og ønske om økt kommunal bistand, både administrativt og faglig. Stram kommuneøkonomi de siste årene har imidlertid ført til at denne virksomheten er redusert.

Molde kommune skal:

- *Benytte og tilby lokaler og arenaer med universell utforming*
- *Ha en positiv holdning til initiativ fra frivillige og frivillige organisasjoner*
- *Legge organisatoriske og tekniske forhold til rette for positivt samarbeid med frivillig sektor*
- *Legge til rette for at frivillig sektor kan dekke sitt behov for møteplasser*
- *Legge til rette for, og bidra til nettverksbygging*
- *Legge til rette for arenaer for god dialog mellom kommunen og frivillig sektor*
- *Legge til rette for informasjon om aktiviteter, og koordinering, for å hindre arrangementskollisjoner*

5.2 utfordringer

Når det gjelder idrettens behov, inkl. for arenaer, henvises det til «Kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv 2010-2014».

Arenaer og lokaler – Universell utforming, og tilrettelegging ved særskilte behov

Molde har mange arenaer og lokaler som brukes av frivillig sektor. De siste årene har tilbudet økt for de som har behov for scener og rom for framføring av sang, musikk og teater, og arenaer for idrett. Disse lokalene skal være tilrettelagt med universell utforming i henhold til lover og regler for bygging. Imidlertid kan det være noe igjen med tanke adkomsten til selve lokalene, lagertilgang og i forhold til støy.

For anlegg og lokaler som er bygget og tilrettelagt tidligere står det ikke så bra til. Her finnes det heller ikke en samlet oversikt over situasjonen. Dette er en utfordring som må prioriteres og løses raskt.

Når det gjelder tilbud til publikum med særskilte behov for tilrettelegging har Molde kommune både ordningen med «*Ledsagerbevis*» og «*Opplevelseskortet*».

«Ledsagerbeviset» tildeles funksjonshemmede personlig etter søknad. Det gir ledsageren fri eller redusert adgang til kultur- eller fritidsarrangement, og til noen transportmiddel. Ordningen omfatter personer med funksjonshemminger av minst 2 års varighet, men det kan diskuteres i enkelte tilfeller.

Dette er ikke en lovpålagt tjeneste, men avhengig av at arrangører/organisasjoner har godtatt ordningen. Det er ca. 50 arrangører/organisasjoner som deltar i ordningen i Molde. Dette tallet bør øke.

«Opplevelseskortet» gir barn og unge mellom 2 og 16 år tilgang til å delta i aktiviteter sammen med andre barn i lokalsamfunnet. Kortet tildeles av NAV, og det er 20 opplevelseskort tildelt i Molde. Hvert kort gir adgang til 3 gratis besøk på brukersteder i løpet av ett år.

Dette er heller ikke en lovpålagt tjeneste, og er avhengig av at brukerstedene avgir plasser.

Det er 5 brukersteder for opplevelseskortet i Molde. Kulturtjenesten arbeider med å øke antallet.

Frivillighetens Hus

Mange frivillige organisasjoner har ikke egne møteplasser, eller egne kontormuligheter. De må leie seg inn hos forskjellige utleiery, eller drive organisasjonen «fra kjøkkenbordet». Frivilligsentralen og Eldres Kultursenter har rimelige lokaler til bruk, og det er også muligheter på Idrettssenteret.

Frivillig sektor har heller ingen fast møteplass, eller sted for erfaringsutveksling, kompetanseoverføring og kurs. Frivilligsentralen kan brukes, men siden den i hovedsak kun er åpen på dagtid dekkes ikke behovet ut over utleie av lokalene. Leieavtalen for Frivilligsentralen går ut 31.12.13, og nye lokaler må skaffes.

På folkemøtet i 2011 ble forslaget om å etablere et «Frivillighetens Hus» fremmet av en av gruppene.

Dette vil kunne dekke organisasjonenes behov, under forutsetning av at huset gir en god bredde av muligheter, har fellesareal og møterom. Det må også ha kontorplasser. Siden organisasjonene som kan være aktuelle, ikke har behov for kontinuerlig kontortilgang kan de dele arbeidsplass etter avtale. Imidlertid må det være plass til oppbevaringsskap.

Et «Frivillighetens Hus» som drives av organisasjoner alene, uten fast bemanning, er lite sannsynlig. Det som imidlertid kan være mulig er å finne et sted der også Frivilligsentralen kan holde til. Da vil både kontakten med frivillig sektor styrkes, og synergier av felles tilholdssted lettere fanges opp.

Møteplasser og samarbeidsarenaer

Planen skisserer kartlegging, etablering og videreutvikling for flere møteplasser, samarbeids- og nettverksarenaer. Kommunens rolle som tilrettelegger varierer, og er bl.a. bistand i oppstartfasen, deltakende i møter med oppfølging av avtalte oppgaver, koordinering og innkalling til møter, og å tilby møtelokaler. Råd/utvalg og «forum» skal i hovedsak «gå for egen maskin».

«Velråd» og «Flerkulturelt råd» - Etablering av nye råd for kommunikasjon og koordinering

Disse interessegruppene mangler struktur og verktøy for felles kommunikasjon og koordinering.

For at samarbeidet og kommunikasjonen i frivillig sektor, og mellom sektoren og kommunen, skal bli gjensidig og god må det være gode møteplasser. Et eksempel på en slik møteplass er dialogmøtet hver vår mellom kommunes politiske og administrative ledelse og ledernivået i Molde Musikkråd, Molde Idrettsråd og Molde Ungdomsråd. Disse tre rådene har ikke lovmessige rettigheter, og et dialogmøte «direkte med de som styrer» er nyttig og et demokratisk verktøy.

Rådene melder på forhånd inn hvilke saker de ønsker å ta opp, og kommunens representanter for bereder seg på rådernes saker samtidig som de presenterer sine saker som er aktuelle for dialog og «rådgiving».

I frivillig sektor er det flere organisasjoner som nok med god nytteverdi kunne organisere seg på samme måte; med en paraplyorganisasjon som koordinerende ledd, og som kan tale felles sak der det passer. Dette gjelder bl.a. velforeninger og grendelag som ikke har en samlet «kanal» inn mot kommunen.

Det samme gjelder det flerkulturelle miljøet som heller ikke har et felles forum. Ved å etablere et «råd» vil kommunen ha en kanal inn i deres miljø for å bedre integrering, og deres miljø få en kanal samtidig. Gjennom samarbeid med de andre rådene kan dette også skape felles prosjekt. En etablering av disse nye «rådene» kan initieres i et samarbeid mellom Kulturtjenesten/Frivilligsentralen og Frivilligsentralen/Flyktningtjenesten.

Ved å videreutvikle slike gode møteplasser, basert på likeverdighet og respekt, blir det enklere og mer verdifullt å drive frivillig arbeid, samtidig som det legger til rette for felles innsats/prosjekt.

«Frivillig forum» - Møteplass, kompetanse- og nettverksbygger for frivillig sektor

Kapittel 4.2. beskriver behovet for å opprette «Frivillig forum» som kommunikasjonsarena mellom kommunen og frivillig sektor. Det er videre beskrevet i kapittelets «Mål 2» med tiltak.

«Frivillig forum» vil også være et viktig forum for kompetanseoverføring/-bygging og nettverksbygging. Dette vil gjøres ved en to-delings møtene, med en del rettet til frivilligheten. Forumet kan ta opp saker innen organisasjonsdrift, økonomi, felles prosjekt, forholdet til kommunen, opplæringsbehov og dagsaktuelle saker. Forumet må selv finne sin modell.

Forumet kan organiseres hvert år, eller hvert 2. år. Deltakelse bør være i forhold til medlemstall. Det kan være et «arbeidsutvalg» som forbereder møtene, men det må ikke lages en byråkratisk «organisasjon». Forumet må være lett-drevet, i utgangspunktet slik at det «går av seg selv», med bistand fra rådene.

Etablering av forumet kan gjøres i samarbeid mellom rådene, eventuelt med oppstartbistand fra kommunen ved Kulturtjenesten/Frivilligsentralen. Dersom størrelsen på forumet passer i et kommunalt lokale, f.eks. Kulturhuset, tar ikke kommunen leie for arrangementet.

En eventuell «Frivilligkonferanse» kan organiseres og inndeles på samme måte.

Booking og koordinering

Molde kommune har tatt i bruk et nytt, nettbasert bookingsystem for arenaer og lokaler bruk for kommunens bygg, lokaler og anlegg innen idrett og kultur. Dette gir store muligheter for å skaffe totaloversikt over lokalene kommunen kan tilby frivillig sektor. Det gir også brukerne god tilgang til bookingoversikt.

Dette kan danne grunnlag for en kulturkalender med lang horisont, slik at den kan brukes både til planlegging av arrangement og til å hindre arrangementskollisjoner - eller å skape sammenhenger.

Utfordringen for en felles kalender er å få alle til å benytte tilbudet. Nå er det flere lokale løsninger, men ingen som viser totaloversikt. På grunn av dette er Kulturtjenesten i dialog med Romsdals Budstikke for å se på mulighetene for en nettløsning. Dersom dette lar seg løse vil det bedre situasjonen for frivillig sektor, og for andre arrangører og publikum.

5.3 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1: Molde kommune skal ha et felles bookingsystem for kommunens arenaer og lokaler innen 2014

Tiltak: Utvide eksisterende bookingsystem som brukes innen idrettsarenaer og kulturlokaler til også å omfatte andre lokaler, møterom, kontorløsninger og lager til frivillig sektor

Start: 2014

Mål 2: Molde kommune skal bidra til etablering av nye råd og forum for samarbeid, kompetanse- og nettverksbygging; tre nye råd skal etableres i 2014

Tiltak: Etablere «Velråd» og «Flerkulturelt råd» i tråd med forutsetningene

De to nye rådene skal ha samme representasjonsrett på dialogmøtet som de tre rådene som allerede er representert på møtet; Molde Musikkråd, Molde Idrettsråd og Molde Ungdomsråd. Rådene igangsettes med bistand fra Kulturtjenesten/Frivilligsentralen og Flyktningtjenesten

Start: 2014, slik at de er etablert til årets dialogmøte

Mål 3: Molde kommune skal ha oversikt over kommunale lokaler; vedrørende universell utforming

Tiltak: Kommunale lokaler (eies eller leies) som benyttes av frivillig sektor, og til kulturtiltak, kartlegges

Ansvar: Kulturtjenesten/Frivilligsentralen/Molde Eiendom KF

Start: 2014.

Mål 4: «Frivillighetens Hus» skal være etablert i Molde innen 2016.

Tiltak: Kartlegge behov og aktuelle lokaler, og etablere «Frivillighetens Hus»

Frivilligsentralens behov for lokaler innpasses på samme sted.

Start: 2014.

Mål 5: Det skal være en felles kulturkalender for Molde innen 2015

Tiltak: Med utgangspunkt i kommunens bookingsystem utvikles en tilpasset kalenderløsning over arrangement på kort og lang sikt, som også fungerer som planleggingsverktøy

Dette gjøres tverrsektorielt i kommunen, og i samarbeid med ekstern aktør (f.eks. RB-nett).

Start: 2013/2014

6. RESSURSER TIL FRIVILLIG SEKTOR

6.1 Grunnholdning

Mange frivillige organisasjoner er avhengige av kommunal bistand. Ulike organisasjoner har ulike behov, men alle ønsker best mulig kommunal støtte med størst mulig forutsigbarhet og likebehandling.

Det er viktig for organisasjonene å ivareta sin uavhengighet, samtidig som de er avhengige av kommunal støtte. Kommunen må respektere organisasjonenes rett til egne mål, egen organisering og egen kultur.

Samtidig ønsker kommunen å få mest mulig samfunnsutnyttelse av midlene som bevilges, selv om støtten gis uten krav om konkrete gjenytelser.

Organisasjonene må respektere kommunens behov for prioritering av knappe ressurser opp mot politiske mål, og mangfoldet av gode formål. Kommunen må respektere organisasjonenes behov for forutsigbarhet.

Kommunen yter faglig, materiell og økonomisk bistand til organisasjonenes egen virksomhet. Støtten gis både med og uten spesielle vilkår/føringer.

Direkte støtte omfatter økonomiske overføringer som drifts- og aktivitetstilskudd.

Indirekte støtte omfatter tilgang på arenaer og anlegg, og produksjons-/øvingslokaler og møterom, samt utstyr, veiledning og kompetanseutvikling.

Støtten er knyttet opp mot organisasjonenes generelle funksjon som «bærebjelker i samfunnet», blant annet i forhold til folkehelse, sosial integrasjon, sosial kapital, opplæring i demokrati og medbestemmelse.

Kommunen brukes betydelige ressurser på investeringer og drift av arenaer, anlegg og lokaler som stilles til innbyggernes og de frivillige organisasjonenes disposisjon. Det stilles også andre kommunale lokaler til rådighet for organisasjonenes aktiviteter.

Priser mht. husleie og dekning av utgifter til tilsyn varierer, blant annet på bakgrunn av deltakernes alder. Tilgang til gratis husleie reguleres i voksenopplæringsloven og forskriftene til denne. Leiesatser vurderes årlig som en del av kommunens budsjettprosess.

Kommunen støtter også aktivitetstiltak som drives av frivillige organisasjoner, og tilrettelegging av områder som benyttes fritt av frivillig sektor og innbyggerne generelt. Eksempler på dette er ved nærmiljøtiltak, ofte ivarettatt av velforeninger, og tiltak i kommunens friarealer.

Dette er gode folkehelseiltak.

Molde kommune skal:

- *Ha løsninger for å dekke frivillig sektors behov for aktivitetsområder, og for trenings- /øvings-/kontor- og møtelokaler*
- *Ha stabilitet i den økonomiske rammen for tilskudd til frivillig sektor*
- *Ha retningslinjer for tilskuddsordninger til frivillig sektor som sikrer koordinering og forutsigbarhet*
- *Ha retningslinje og praksis for utleie/utlån av møte- og øvingslokaler til frivillig sektor som avklarer eventuelle ulikheter i tilgang og prising*
- *Ha så rimelige utleiepriser til frivillig sektor som mulig, og i den sammenheng å vurdere vektingen innen rammene til frivilligheten totalt*
- *Legge til rette for, og bidra til kompetansebygging i frivillig sektor*

6.2 utfordringer

Friareal og aktivitetsområder – viktige som møteplasser, og for folkehelsen

Det er stort behov for aktivitetsområder som kan benyttes fritt, og når det passer. Det er fint turterreng i kommunen, og mange benytter seg flittig av det. Det krever lite organisering, og er uten åpningstider.

Kommunen bidrar i tilretteleggingen av kommunens friarealer, med turstier og «leirplasser». Volumet og standarden er økende. I tillegg gis det støtte til frivillige organisasjoner som tilrettelegger områder med bl.a. stier, gapahuker og fiskeplasser. I flere tilfeller tilrettelegges forholdene i et godt samarbeid mellom kommunen og frivillige.

Slike møteplasser i friarealene kan med enkle midler videreutvikles ved montering av enkle, og (nesten) vedlikeholdsfrie «aktivitetsapparater». Da blir det mulig å gjøre fysiske øvelser i kombinasjon med en tur. Det er ikke aktuelt for alle å gå på organiserte treningsstudioer. Tilrettelegging for utvidet bruk gir både turgåere, personer med behov for enkel trening, og familier økt motivasjon for friluftsliv. I tillegg vil områdene kunne benyttes av idretten, reiselivet og andre næringsdrivende. Utviklingen av områdene må gjøres forsiktig og med omtanke, slik at ikke funksjonen som rekreasjonsområder blir forringet. Dette er tiltak det vil være naturlig å samarbeide om, både ved planlegging, bygging og oppfølging.

Mange velforeninger og grendelag viser stor kreativitet, og legger ned betydelige ressurser i å tilrettelegge eget nærmiljø. Det bygges leikeplasser, ballbaner, sittegrupper osv. Dette gir gode forhold for aktiviteter, og bygger gode, lokale møteplasser.

En tilleggseffekt er at møteplassene er gode integrerings – og inkluderings tiltak, og tilbyr alle beboerne i området et treffsted. (Lokale folkehelse tiltak!)

Et fellesorgan for velforeninger, og for de som ønsker å etablere en velforening, vil være et godt tiltak for å få til erfaringsutveksling, kompetansebygging og «nabohjelp». Det vil også klarlegge felles behov.

Ulike forhold for gjennomorganiserte og sjølororganiserte aktiviteter

Organisert idrett og andre fysiske aktiviteter har fått bedre vilkår de siste årene, og det er lagt omfattende planer for å gjøre forholdene enda bedre. Det er mange baner og haller, selv om de også på mange steder er «sprengt» i forhold til etterspørselen. Tilbudet er bredt, hele året, og både innendørs og utendørs. Utfordringen ligger i å ha nok volum, og å fange opp nye trender. Dette dekkes i andre kommunale planer.

For sjølororganiserte («uorganiserte») barn og ungdom står det langt dårligere til. Spesielt for de som er interessert i «nye» aktiviteter som f.eks. skating og partour. For slike aktiviteter gjelder også behovet for tilgang når det måtte passe for brukerne. I alle fall når aktivitetene foregår utendørs. Det er ikke tilrettelagte områder for disse aktivitetene, og de utøves under mindre bra og til dels usikre forhold. Behov for tilrettelegging er størst i, eller i nærheten av sentrum.

Tilrettelegging av uteområder ved kommunale idretts- og aktivitetsbygg og anlegg

Kunnskap om viktigheten av aktivitet i forbindelse med folkehelse er godt forankret, mens praktiske tiltak og tilrettelegging er betraktelig mer utfordrende. Det ender ofte med vanlig turgåing og egentrening. Gode og nye virkemidler lages gjerne i samarbeid, og kan også på dette området gjøres mellom kommunen og frivillig sektor.

Mulighetsstudien i Molde kommune skisserer utviklingsmuligheter ved Molde Idrettspark, Idrettens Hus og Træffhuset. Økt fokus på folkehelse, omsorgsinnhold og frivillighet kan gi nye behov og løsninger. I et tverrsektorielt samarbeid mellom kommune, rådene og enkeltorganisasjoner ligger mulighetene til rette for å skape en «Energipark» ved Idrettens Hus. Ved å oppruste området med aktivitetsutstyr for skating, egentrening, balanseøvelser, partour, osv. kan flere behov dekkes. Dette er også i tråd med forskningen på «den nye frivilligheten» som omfatter større behov for fleksibilitet i når, hvor og hvordan vi i framtida vil aktivisere oss. Og i hovedsak uten andre forpliktelser enn å ta hensyn til andre brukere – og å rydde.

Med en slik tenking vil tilrettelegging bidra til en møteplass for ulike aldersgrupper, aktivitetsnivå, kulturell bakgrunn og interesser, og få tverrsektoriell virkning i kommunale tjenester. Praktiske behov for instruksjon og oppfølging kan gjøres ved en samarbeidsavtale mellom kommunen og frivilligheten.

En slik møteplass vil ta opp nye trender raskt, og gi grobunn for nye samarbeidstiltak brukerne imellom. Utvikling av området må være planlagt, men gi rom for endringer, tilpasset finansiering og budsjetter.

Tilgang på lokaler og utstyr

Planens Del 2 viser hvor stort press det er på lokalsituasjonen i Molde. Spesielt gjelder dette for produksjons-/øvingslokaler, lager, møtelokaler, kontorplass og sted for større interne arrangement. Når det gjelder lokaler til framføring er det flere å velge mellom.

Felles for de fleste frivillige organisasjoner er mangel på fast kontor- og møterom. Dette behandles også i kapittel 4.5.2, under Mål 3: Det etableres et «Frivillighetens hus». Kommunens rolle her er å skaffe lokaler, tilrettelegge innhold og tilby personell (Frivilligsentralen) til koordinering. Ved etablering dekkes flere behov. Imidlertid vil det neppe kunne dekke alle.

Hovedutfordringen er å få oversikt over hvilke lokaler som kan benyttes, hva lokalene er tilpasset til, hvilken bruk de passer og ikke passer til. Det samme gjelder utforming og tilgjengelighet.

Det må videre vurderes hva som må gjøres for å tilpasse lokalene til aktuelt bruk, og et tiltak i dette er å måle akustiske forhold i lokaler som vurderes brukt til øvingslokaler. Deretter legges framdriftsplaner. I første omgang må dette gjelde kommunale lokaler, men også lokaler med andre eiere bør vurderes.

Utgangspunktet for kartlegging av lokaler må baseres på kartlegging av behovet i frivillig sektor, inkludert kulturaktiviteter.

I tillegg til lokaler har frivillig sektor i mange situasjoner behov for ulike typer utstyr. Det kan være til vedlikehold utført av velforeninger (kvistkuttere ved rydding, annet enkelt maskinelt utstyr), enkelt lydutstyr (ved kurs, turer, møter osv.) og enkle telt (ved utearrangement og stand ved messer osv.). Flere har løst utfordringene med dette ved å låne utstyr, eller å gå til innkjøp av billige løsninger – med stort behov for vedlikehold.

Ved å utvikle en enkel «utstyrbase» vil disse utfordringene bli minimalisert. Basen må utvikles i samarbeid, i tråd med økonomiske rammer, og kan organiseres og vedlikeholdes av Kulturtjenesten.

Økonomisk stabilitet og forutsigbarhet

Frivillig sektor planlegger mange aktiviteter på lang sikt, og legger ned mye ressurser i finansiering av driften. De enkelte organisasjonene er i stor grad avhengige av offentlig støtte, og av at det nytter å søke. Forutsigbarhet blir svært viktig i en tid hvor offentlig økonomi er under press.

Stabile tilskuddsrammer, justert for prisstigning, vil sikre bredde og innhold, og gi rom for nyetableringer. De siste årene har tilskuddene hatt en negativ vekst, og skapt ekstra utfordringer for frivillig sektor. Samtidig har det vært prisstigning på kommunale tjenester.

Verdien av frivillig sektor kan ikke måles gjennom størrelsen på rammene, men ved bortfall av midler vil resultatene bli meget merkbare. Frivilligheten er sårbar, spesielt fordi den i stor grad er egenfinansiert.

Prissetting av kommunale tjenester til frivillig sektor

Molde kommune er som mange andre kommuner, inne i en trang økonomisk periode. Dette gir også utslag for frivillig sektor. De siste årene har tilskuddsrammene hatt negativ vekst, samtidig som leiesatser på lokaler og andre kommunale tjenester har steget. Dette gjør at frivillige organisasjoner må se på egen drift, fokusere på inntjening, og enten justere driften eller øke medlemskontingenten.

Dette gir følgende, konkret utfordringer:

- Prisene kan motvirke ønsket om lavterskeltilbud, med fare for at flere faller utenfor
- Organisasjonene reduserer tilbudet, noe som reduserer bredden i totaltilbudet
- Tilveksten reduseres eller stopper opp
- Situasjonen reduserer inkluderings- og integreringstiltak
- Små organisasjoner legges ned
- Fokus i organisasjonene flyttes fra innhold til økonomi, og påvirker rekrutteringslyst til lederverv
- Et dårligere tilbud i frivillig sektor kan redusere bolyst og tilflytting
- En konsekvens for eier/driver/utleier (kommunen) er reduksjon i inntekter

6.3 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1: Molde kommune skal ha et prisnivå på kommunale tjenester til frivillig sektor som opprettholder lavterskeltilbud, og ikke reduserer eller hindrer deltakelse

Tiltak: Utarbeide et gjennomgående prisregulativ som gjelder utleie av lokaler til frivillig sektor.
 Regulativet skal skille mellom leiesatser for barn og voksne deltakere (f.eks. o/u 19 år)
 Regulativet ses i sammenheng med disponering av tilskuddsordningene til frivillig sektor, og kan gi en løsning med avsetting av eget rammebeløp til kompensasjon for leiepriser.
 Ansvar: Kulturtjenesten / Tverrsektorielt
 Start: 2014

Tiltak: Sette et «tak» på satser for instruktører, dirigenter og andre tjenester som tilbys frivillig sektor.
 Det utarbeides et prinsipielt regulativ med satser på ulike tjenester
 Regulativet skal skille mellom satser for barn og voksne deltakere (f.eks. o/u 19 år)
 Regulativet ses i sammenheng med disponering av tilskuddsordningene til frivillig sektor, og kan gi en løsning med avsetting av eget rammebeløp til kompensasjon for leiepriser.
 Ansvar: Kulturtjenesten / Kulturskolen
 Start: 2014

Mål 2: Molde kommune skal ha stabilitet og forutsigbarhet i kommunale rammer og tilskuddsordninger til frivillig sektor

Tiltak: Tilskuddsrammene til frivillig sektor skal være stabile, minimum på nivå i 2013, og justeres for lønns- og prisstigning hvert år
 Dette legges til grunn ved årlig budsjettering i Kulturtjenesten
 Ansvar: Kulturtjenesten
 Start: 2015

Tiltak: Utforming, rammer, regler og kriterier for tildeling av kommunale tilskudd, og tilskuddordninger der kommunen deltar i tildelingsprosessen, gjennomgås og tilpasses hverandre
 Tilskuddsordningene spisses, slik at målgrupper og hva tilskuddene kan brukes til blir tydelig
 Søknadsskjema, rapporteringskrav, mv. justeres i forhold til dette, og legges på internett
 Søkerne må være registrert i kommunens elektroniske register over frivillige organisasjoner
 Søkerinformasjon i søknadsskjemaet automatiseres, basert på at registeret er oppdatert
 Ansvar: Kulturtjenesten
 Start: 2014.

Mål 3: Molde kommune skal ha oversikt over frivillig sektors behov for lokaler, og mulighetene for å dekke behovet i kommunale lokaler

Tiltak: Kartlegge behov for lokaler i frivillig sektor; kontor, møterom, aktiviteter, øving og lager
Kartleggingen skal også gjelde eventuelle behov for tilrettelegging.

Det tas opp som tema på møte med rådene, og i «Frivillig forum».

Kartlegging også ved direkte spørreundersøkelse til registrerte, frivillige organisasjoner, og åpen undersøkelse ved bruk av kommunens nettsider.

Ansvar: Kulturtjenesten/Frivilligsentralen/Info. og Service

Start: 2014. (Bør utføres i løpet av 1. halvår.)

Tiltak: Kartlegge mulige lokaler til bruk for frivillig sektor, og behov for tilrettelegging

Nye lokaler tas trinnvis bruk, alt etter tilgjengelighet og tilretteleggingskostnader.

Kartleggingen må inneholde lokalisering, tilgjengelighet, beskrivelse av lokalet, tilgjengelig utstyr, lagermuligheter, bruksområder, oppgraderingsbehov/kostnader, og behov for bistand (personell).

For lokaler som er tenkt brukt til musikk og teater, måles akustiske forhold.

Det lages spesifiserte beskrivelser over lokalene som legges ut på kommunens nettsider.

Det innføres fast prissetting etter aktuelt leieomfang og innhold.

Ansvar: Kulturtjenesten

Start: 2014.

Mål 4: Molde kommune skal ha gode og aktivitetsmotiverende friluftsområder

Tiltak: Kartlegge og utvikle turområder og møteplasser i friluftsområder som aktivitetssteder

Aktuelle områder kartlegges, og utviklingsmuligheter vurderes.

Det er viktig at de første (to) områdene blir grundig evaluert, spesielt med tanke på om områdenes bruk, også til rekreasjon, er blitt økt eller redusert.

Utviklingen ses i sammenheng med tiltak i «God helse», og «helseløypa» på museet.

Samarbeidstiltak mellom Kulturtjenesten og frivillig sektor, og om mulig også næringslivet

Ansvar: Kulturtjenesten

Start: 2014.

Tiltak: Benytte utearealer ved kommunale idretts- og aktivitetsbygg og anlegg til sjøorganisert flerbruk

Planlegging av uteområder må gjøres parallelt med lokaler og romprogram innendørs

Frivillig sektor må inkluderes i planprosessene

Ansvar: Kulturtjenesten / Tverrsektorielt

Start: 2014.

Mål 5: Molde kommune skal sikre kvalitet i informasjonen om tilskuddsordninger til frivillig sektor, og sikre kvaliteten i søknadene

Tiltak: Kommunens nettsider utvides til å inneholde oversikt over tilskuddsordninger som er aktuelle for frivillig sektor

Oversikten må inneholde kommunale og fylkeskommunale ordninger, men ha et utvidet perspektiv så langt det er praktisk mulig m.h.t. oppfølging/oppdatering, spesielt regionalt

Ansvar: Kulturtjenesten og Servicekontoret

Start: 2014

Tiltak: Det gjennomføres opplæring i skriving av søknader om tilskudd - en gang pr. år
Opplæringen gjøres i samarbeid med rådene, og etter innspill i «Frivillig forum»
Kompetansen i «Frivillig forum» vil tilrettelegge for interne forelesere
Ansvar: Kulturtjenesten og rådene
Start: 2014

Mål 6: Molde kommune skal tilby en enkel «utstyrsbase» til bruk i frivillig sektor

Tiltak: Det utarbeides reglement for disponering, og etableres en enkel utstyrsbase for frivillig sektor
Basen utvikles kontinuerlig, i henhold til budsjett pr. år og registrerte behov via internett
Regulativ og betingelser for lån/leie utarbeides før etablering
Ansvar: Kulturtjenesten
Start: 2015

7. FRIVILLIGSENTRALENE - ROLLE OG OPPGAVER

7.1 Generelt

Frivilligsentraler finnes over hele landet og er møteplass og samhandlingsarena for frivillighet i lokalmiljøet. Frivilligsentralen skal bidra til å samordne den frivillige innsatsen som privatpersoner og frivillige organisasjoner i kommunen utfører, og dermed styrke og fremme det frivillige arbeidet. Frivilligsentralene skal ha en universell utforming og være et kontaktsenter for alle som ønsker å delta i frivillig virksomhet uansett alder, kjønn, økonomisk status og etnisk tilhørighet.

Frivilligsentralen er en lokalt forankret møteplass og samhandlingsarena for frivillighet og kulturelt mangfold. Den er åpen for alle som har lyst å delta innen frivillig virksomhet. Sentralene bistår både av enkeltpersoner, frivillige organisasjoner med søknader, kurs, veiledning, organisasjonsarbeid, frivillig arbeid og lignende. Frivilligsentralen setter i gang og koordinerer frivillige aktiviteter i samarbeid med enkeltpersoner, frivillige organisasjoner, grupper og institusjoner. Aktivitetene legges opp i tråd med lokale forutsetninger og behov.

Ved utgangen av 2012 var det til sammen 385 Frivilligsentraler i Norge. Møre og Romsdal har 22 sentraler og Molde 1. Det er vanligst at sentralene er kommunalt eid, men sentralene kan også være organisert som stiftelse eller forening.

7.2 Beskrivelse av driften av Molde Frivilligsentral

Fra årsmeldingen for 2012

Molde Frivilligsentral er eid og drevet av Molde Kommune og er administrativt underlagt kulturtjenesten. Ansvarlig for driften er et styre sammensatt av 2 politikere utpekt av Drift- og Forvaltningsstyret, 1 representant fra Eldrerådet og 2 frivillige. Daglig leder er ansatt i 100 % stilling.

Formål.

Frivilligsentralen i Molde skal være et kontaktpunkt og bindeledd mellom de som ønsker å yte en ubetalt innsats i nærmiljøet, eller lokalsamfunnet og de som ønsker å motta slik innsats. Frivilligsentralen skal fungere som en møteplass og brobygger mellom mennesker, frivillige organisasjoner og det offentlige.

Målsetting.

Frivilligsentralen i Molde skal stimulere til økende frivillig aktivitet i kommunen. Sentralen skal stimulere enkeltpersoner og grupper til å bruke seg selv i frivillige nærmiljøtjenester ved å:

- Å være en pådriver og legge til rette for nye frivillige tiltak som det er behov for.
- Å utvikle gode samarbeidsmodeller mellom profesjonelle og frivillige.
- Å synliggjøre eksisterende frivillig arbeid ovenfor offentlig sektor.

Prinsipper for arbeidet.

- Frivilligsentralen er et tilbud i Molde, og er livssyns- og politisk nøytral.
- Medarbeiderne i sentralen deltar på frivillig, ulønnet basis, og de skal ikke bli påført utgifter i forbindelse med oppgavene.
- Sentralen skal legge vekt på å skape likeverd mellom de som yter frivillige tjenester og de som mottar tjenester.
- Frivilligsentralen sin virksomhet er et tillegg til eksisterende frivillig arbeid og offentlige tjenester.

Frivillige

- 32 frivillige har gjort en aktiv innsats gjennom året i tillegg til ca. 200 natteravnere i Sentrum, 45 natteravnere på Hjelset og ca. 300 bøssebærere ved TV-aksjonen.

Arbeidsoppgaver

- De fleste dokumenterte arbeidstimer har blitt utført av frivillige ved en til en- oppdrag. F.eks. ledsagertjeneste, handling, besøk i hjemmet eller institusjon, småreparasjoner, hagearbeid, vedbæring, snømåking, turer, husarbeid, hjelp ved flytting, montering, datahjelp m. m.
- Dugnadsarbeid – frivillige som stiller opp ved ulike arrangement
- Besøktjeneste og arrangementshjelp ved omsorgssentrene på Kirkebakken, Bergmo og Røbekk.
- Administrerer natteravnertjenesten i Molde sentrum, på Skåla og Skjevik.
- Ett festivalarrangement i samarbeid mellom Bjørnsonfestivalen.
- Sekretariatsfunksjonen for 17.mai-komitéen.
- Sekretariat/kontaktperson for Musikkrådet.
- Fungerte som sekretariat, var med å skaffe rodeledere og bøssebærere, og stod for utdeling av innsamlingsmateriell ved tv-innsamlingsaksjonen
- Frivilligsentralen deltok i Seniorsurf, en landsomfattende satsingsdag for seniorer over 55 år.
- Tilbyr internettkafé på Bergmo Ungdomsskole tirsdager og Kvam Skole torsdager. Det er fulle hus. De frivillige som er veiledere, gjør en stor innsats. Mange seniorer benytter tilbudet.
- Koordinerer lister frivillige ved Bydelskafé Vest.
- Organiserer frivillige til å følge rullestolbrukere på institusjoner på fotballkamp.
- Senteret disponerer midler til kulturtiltak gjennom spaserstokken. Dette bidrar til at det blant annet har blitt arrangert flere konserter på alle institusjonene i kommunen, samlinger for dagsenterbrukere med kaffe og underholdning, og byvandring med buss.
- Sentralen er kontaktsenter for selvhjelpsgruppene, og tilbyr møtelokaler
- Det er stor etterspørsel etter å leie møtelokaler ved sentralen. Mange frivillige organisasjoner er faste leietakere. Helseforetaket har selvhjelpsgrupper som har tilhold ved sentralen.

7.3 Molde kommunes grunnholdning til framtidens frivilligsentral

Molde Frivilligsentral har på mange områder funnet sin plass, og håndterer oppgaver i tråd med intensjon og regelverk. Imidlertid er det mange nye utfordringer som må møtes. Frivilligheten endrer seg, og krav til samhandling mellom offentlige tjenester og frivillig sektor øker. Det er stort behov for koordinering, og ressurser til kartlegging og oppfølging.

Dette gjør at Molde Frivilligsentral må tilpasse seg nye utfordringer, noe som igjen stiller krav til kompetanse, fysiske forhold og trygg organisatorisk tilhørighet. Det må være rammebetingelser i tråd med utfordringene, og det må legges til rette for nye arenaer for samarbeid internt og eksternt. Molde Frivilligsentral har en viktig rolle og funksjon i kommunens forhold til frivillig sektor, og til den enkelte innbygger. Dette vil møte nye utfordringer og forventninger, men gir samtidig mange muligheter.

Molde kommune skal:

- *Ha en god, tilgjengelig og funksjonsdyktig frivilligsentral i sentrum av byen*
- *Sørge for at frivilligsentralen har hensiktsmessige lokaler og utstyr til egen drift, og til å bistå brukerne innen praktiske og enkle rammer*
- *Legge forholdene til rette slik at frivilligsentralens funksjon og ansatte kan videreutvikle sitt virkeområde og sin kompetanse, både internt og eksternt*
- *Legge til rette for at frivilligsentralen kan ha en synlig og tydelig rolle i lokalsamfunnet*
- *Legge til rette for at frivilligsentralen kan ha en aktiv rolle i folkehelsearbeidet, og i videreutvikling av støtte- og tilretteleggerrollen i likemannsarbeidet*
- *Legge til rette for at frivilligsentralen kan ha en aktiv rolle i oppfølgingen av omsorgsmeldingen*
- *Bidra til at det utarbeides partnerskaps- og samarbeidsavtaler mellom aktuelle tjenesteområder i kommunen, frivillig sektor og frivilligsentralen*

7.4 Utfordringer

Hovedutfordringen for Frivilligsentralen nå er å finne passende lokaler etter 31.12.2013. Det er gjort forsøk på å finne lokaler som også kan benyttes som «Frivillighetens Hus», uten å ha lykket. Det er få ledige lokaler i sentrum, og det er et ønske fra kommunen å kun benytte lokaler i kommunalt eie.

Oppgavene til sentralen må gjennomgås og evalueres. Slik det er nå blir mye ressurser brukt på administrasjon og byråkrati – i stor grad på oppgaver som ikke er kjerneoppgaver. Det går igjen ut over kapasiteten til å videreutvikle tjenestene, og til å utvikle et større og tettere lokalt nettverk.

Frivilligsentralen er bemannet med en person. Dette gjør den sårbar, og uten fagmiljø. Utfordringen på dette området er større nettverk, større deltakelse i faglige utvalg og prosjekt, og involvering i fagmiljø som arbeider forebyggende (f.eks. innen folkehelse), og i frivillige organisasjoner/sammenslutninger. Dersom prosjekt som ligger i tiltakene i Frivilligplanen gjennomføres, vil det forbedre situasjonen.

Frivilligsentralen må trekkes mer inn i kommunens kontakt med frivilligheten generelt, spesielt der det utarbeides samarbeidsavtaler. Dette vil sikre gjennomføringsstyrken av avtalene, og øke kontaktflaten til sentralen med tanke på videre samarbeid.

Det er mange ulike varianter av «frivilligpriser» og priser til «ildsjeler». For at ikke prisene skal bli vannet ut, og miste sin verdi, må de samordnes. Det vil være naturlig at Frivilligsentralen blir sentral i dette arbeidet.

Frivilligsentralen bør utvide samarbeidet med Flyktingtjenesten og det flerkulturelle miljøet i Molde. Natteravnvirksomheten kan være et godt virkemiddel i dette arbeidet.

Ved å delta på introduksjonskursene for nye innvandrere vil kjennskapet og kunnskapene begge veier øke, og mulighetene øke til bedre kontakt. Informasjon på nettet og gjennom media kan brukes for å minke «redselen» for å benytte fremmedkulturelle som frivillige, noe som til dels har vært en utfordring til nå.

7.5 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1: Frivilligsentralen i Molde skal ha faste, sentrale og tilpassede lokaler innen 2016

Tiltak: Nye lokaler skaffes, og tilrettelegges for bruk i tråd med intensjonene.

Lokaler i «Frivillighetens Hus» vil ha høyest prioritet

Ansvar: Kulturtjenesten

Start: 2014

Mål 2: Frivilligsentralen i Molde skal ha ressurser til oppgaver i tråd med regelverket for sentralene

Tiltak: Arbeidsoppgavene gjennomgås, og spisses i henhold til hovedoppgavene

I gjennomgangen må det samtidig ses på sårbarhet, og back-up løsninger

Ansvar: Kulturtjenesten og Frivilligsentralen

Start: 2014

Mål 3: Frivilligsentralen i Molde skal være aktiv deltaker i tverrsektorielt samarbeid

Tiltak: Frivilligsentralen skal involveres i alle tverrsektorielle tiltak i Frivilligplanen

Hvor langt involveringen går vil avhenge av prioriteringer under Mål 2.

Ansvar: Frivilligsentralen og Kulturtjenesten

Start: 2014

8. «INNBYGGERMEDVIRKNING»

– EN AKTIV FRIVILLIG SEKTOR GIR AKTIVE BORGERE

8.1 Status, innsatsgrunnlag og grunnholdning

Molde kommune har startet en prosess for å legge strategier for større innbyggermedvirkning og aktivt borgerskap. Dette er et omfattende arbeid, og omhandler både demokrati, inkludering, frivillighet, fremtidens velferds- og omsorgsarbeid, og borgernes innsats både individuelt og organisert.

Innbyggermedvirkning bygger på ønsket om demokratiutvikling, og var i utgangspunktet begrunnet med lokalpolitiske behov. Idegrunnlaget var utvikling av «nærdemokrati».

I sammenheng med frivilligplanen kan ideene brukes til å finne metoder for å skape møteplasser innen frivillig sektor, til å bygge nettverk og kompetanse, og for å forbedre medvirkning og dialog mellom sektoren og kommunen. For kommunen som helhet ligger mulighetene nær opprinnelig tanke.

Den aktive borger bygger på erfaringer hovedsakelig fra Danmark. Rammebetingelsene deres for å tenke nye løsninger var tilsvarende våre; endret demografi, trangere offentlig økonomi og økende velferdsbehov.

Molde kommune ønsker gjennom sin aktiv borger strategi å fremme innbyggernes egne muligheter til å være aktive bidragsytere i lokalsamfunnet. Dette skal gjøres gjennom strategisk og systematisk arbeid med å legge til rette for økt selvbetjening og selvmestring, og ved å oppfordre og bidra.

Ved vurdering av borgernes rolle i velferdssamfunnet fokuseres det på tre hovedformer for aktivitet:

- **Selvbetjening** – Gjør det selv!
Frivillig sektor kan bidra i tilretteleggingen av dette.
- **Mestring og hverdagsrehabilitering** – Aktiv omsorg!
Frivillige sektor kan i mange tilfeller levere, eller tilrettelegge dette.
- **Samskapelse** – Medborgerskap!
Dette gjøres i samarbeid med ulike partnere, bl.a. fra frivillig sektor.

For å sikre involvering, kvalitet, krav til kontinuitet og behov for gjennomføringskraft krever innføring av strategi for medborgerskap tverrfaglighet, og tverrsektorielt samarbeid.

En forutsetning er også å benytte ressursene i frivillig sektor best mulig. Det er derfor naturlig at temaet behandles i Frivilligplanen.

Molde kommune skal:

- *Etablere en lokal modell for innbyggermedvirkning*
- *Utvikle en modell som ivaretar sammenhengen mellom målsettingene for «Innbyggermedvirkning» og «Den aktive borger», og mulighetene og utfordringene som beskrives i Frivilligplanen*
- *Involvere frivillig sektor i strategiutviklingen*

8.2 utfordringer

Innbyggermedvirkning, aktivt borgerskap og en aktiv frivillig sektor er på flere måter tre sider av samme sak. Det dreier seg om innbyggernes forhold til seg selv, til hverandre og til Molde kommune.

Fellestrekk er bl.a. demokratiutvikling, sosialt ansvar, kommunikasjon, inkludering, ansvarsfordeling, medvirkning, forventningsavklaring og folkehelse

For å kunne utarbeide en lokale modell må mye kartlegging gjøres, både av forventninger, behov, tekniske løsninger, lover og regelverk, intern organisering, kompetanse, pluss frivillig sektors rolle og muligheter.

Totalt sett er oppgavene som må gjøres før man kan få ut forventede effekter, så omfattende at de ikke kan gjøres innen ressursene som kommunens driftsorganisasjon har. Det må løses på annen måte.

Det kan være en god løsning å prosjektorganisere arbeidet.

8.3 Mål, tiltak og gjennomføring

Mål 1: Molde kommune skal etablere en lokal modell for «Innbyggermedvirkning» innen 2016

Tiltak: Det gjennomføres et utviklingsprosjekt på 2-3 år for å utvikle modell og innføringsstrategi.
Prosjektet skal sikre bred inkludering og medvirkning i utviklingsprosess og modell.
Prosjektet må innholde praktiske utprøvinger av metoder, modeller og evalueringer.
Konkret prosjektbeskrivelse utarbeides i samarbeid mellom PO, Kultur og Omsorg.
(Prosjektet må ses i sammenheng med utviklingsprosjektet for etablering av samarbeidsplattform mellom kommunen og frivillig sektor.)
Start: 2014.

Vedlegg: SAMLEOVERSIKT – Innsatsområder, mål, tiltak og prioriteringer

Vedlegg: Grunnlagsdokumentasjon.

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Innsatsområde 1: Frivillighet har egenverdi					
Prioritet	Mål/Tiltak	Beskrivelser	Ansvar	Start	Finansiering
	Mål 1	Molde kommune skal informere innbyggerne om frivillig sektors tilbud og aktiviteter <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved kontroll av innhold og, treff på nettsidene og ved brukerundersøkelser			
1	Tiltak 1.1.1	Holde kommunens nettsider oppdatert om frivillig sektor – både med innhold, utformet og systematisert av kommunen, og sektorens egen registrering/oppdatering	Kulturtjenesten Info og Service	2014	Drift
	Mål 2	Molde kommune skal ha aktive, involverte borgere og frivillige organisasjoner <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Måle aktivitet og antall treff på kommunens nettsider			
2	Tiltak 1.2.1	Kommunens nettsider skal videreutvikles som interaktivt virkemiddel for informasjon, medvirkning, diskusjon og samarbeid	Prosjekt Info og Service	2014	Drift
	Mål 3	Det skal startes opp nye aktivitetstilbud i frivillig sektor i Molde <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved rutiner for kontroll/rapport av antall nyregistrerte aktivitetstilbud (etter 1.1.14), og av søknader om tilskudd. (Egenregistreringen må gjøres i kommunens database.)			
3	Tiltak 1.3.1	Molde kommune skal gjøre det lett å starte opp nye aktiviteter i Molde ved å ha enkle rutiner og kriterier for nytt Etableringstilskudd ved nye, langsiktige aktivitetstilbud	Kulturtjenesten	2015	Rammeøkn.
	Mål 4	Molde kommune skal skape flerkulturell deltakelse i frivillig sektor <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Brukerundersøkelse i januar hvert år om fadderbruk, deltakelse og medlemsutvikling for flerkulturelle (forrige år)			
	Tiltak 1.4.1	Utvikle, motivere og legge til rette for ny fadderordning i frivillige organisasjoner	Kulturtjenesten	2015	Drift Rammeøkn.
	Mål 5	Frivilligprisen skal være den viktigste prisen for frivillig innsats i Molde <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved bred innbyggermedvirkning, ved nett-treff og deltakelse i avstemmingen			
	Tiltak 1.5.1	Frivilligprisen skal tydeliggjøres gjennom å involvere flere i å foreslå navn, og ved å markedsføre prisen sterkt. Prisvinneren velges fra månedlige forslag + "frie forslag".	Frivilligsentralen Info og Service	2015	Drift

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Innsatsområde 2: Frivillighet er samfunnsnyttig, og et demokratisk virkemiddel					
Prioritet	Mål/Tiltak	Beskrivelse	Ansvar	Start	Finansiering
	Mål 1	Det skal være en fast, årlig kommunikasjonsarena mellom frivillig sektor og Molde kommune <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> At opprettelse skjer, og ved deltakerundersøkelse etter arrangementet			
1	Tiltak 2.1.1	«Frivillig forum» utformes og etableres som årlig møteplass, og kommunikasjons- og opplæringsarena. Forumet arrangeres hver høst. Ramme og program utarbeides i fellesskap mellom rådene og Kulturtjenesten. Første forum arrangeres høsten 2014.	Rådene Kulturtjenesten	2014	Drift
	Mål 2	Kommunens nettsider skal være en stimulerende, interaktiv kommunikasjonsplattform for økt innbyggermedvirkning <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Jevnlig måling av treff og bruk, og ved å bruke nettsidene interaktivt til brukerundersøkelser.			
2	Tiltak 2.2.1	Kommunens intranett bygges ut til en dynamisk interaktiv kommunikasjonsplattform. Innholdet i plattformen utarbeides i samarbeid med frivillig sektor. Tiltaket støtter også prosjektet «Innbyggermedvirkning»	Info og Service Prosjekt	2014	Drift
	Mål 3	Molde kommune skal ha årlige dialogmøter mellom kommunens politiske og administrative ledelse og frivillig sektor v/rådene <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> At dialogmøtet gjennomføres			
3	Tiltak 2.3.1	Dialogmøtet hver vår videreutvikles, og utvides med nyetablerte råd. («Velråd» og «Flerkulturelt råd» inkluderes først)	Rådmannen Rådene	2014	Drift

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Innsatsområde 3: Frivillighet tilfører kommunale tjenester ekstra kvalitet					
Prio- ritet	Mål/Tiltak	Beskrivelser	Ansvar	Start	Finansiering
	Mål 1	<p>Molde kommune skal bidra til økt lokalkunnskap hos nye innvandrere om frivillig sektor og lokale kulturtilbud</p> <p><u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved brukerundersøkelse i løpet av Introduksjonsprogrammet, og ved rapportering fra Frivilligsentralen. Dette kan også sjekkes ut i dialogmøtene og «Frivillig forum».</p>			
1	Tiltak 3.1.1	Flyktningtjenesten, som administrerer introduksjonsprogrammet for nye innvandrere, trekker Kulturtjenesten, Frivilligsentralen og rådene / frivillig sektor inn i planlegging og gjennomføring av programmet.	Flyktningtjenesten Kulturtjenesten + rådene	2014	Drift
	Mål 2	<p>Kommunens samarbeidsområder med frivillig sektor skal kartlegges, og bygges ut</p> <p><u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Med bakgrunn i kartlegging av samarbeidstiltak ved prosjektstart, kartlegges antallet igjen ved hvert årsskifte ved enkel rapportering.</p>			
2	Tiltak 3.2.1	Kartlegge alle kommunens tjenester og organisasjonsområder for å finne nye, mulige samarbeidsområder der frivillig sektor kan tilføre kommunens tjenesteproduksjon ekstra kvalitet.	Prosjekt (Tiltak 4.1.1) + Tverrsektorielt	2014	Prosjekt Drift
	Mål 3	<p>Molde kommune skal ha god lederkompetanse, og definert lederansvar for samarbeid med frivillig sektor</p> <p><u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Gjennom tilsettingsprosesser, i lederavtaler, deltakelse på lederopplæring og ved medarbeidersamtaler</p>			
3	Tiltak 3.3.1	Utvikle og innarbeide prosesser, metoder og rutiner for samarbeid med frivillig sektor i kommunens lederopplæring	Prosjekt + Pers. Org.	2014	Prosjekt Drift
	Tiltak 3.3.2	Lederansvaret for samarbeid med frivillig sektor innarbeides i kommunens lederavtaler der det er aktuelt	Rådmannen Pers. Org.	2015	Drift
	Mål 4	<p>Molde kommune skal utvikle intern kompetanse om samarbeid med frivillig sektor ved aktivt bruk av kommunens intranett og «e-learning» (Jungle Map) til selvstudier</p> <p><u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved utsjekking på fagmøter innen enhetene, og i interne rapporteringsrutiner.</p>			

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Prioritet	Mål/Tiltak	Beskrivelse	Ansvar	Start	Finansiering
	Tiltak 3.4.1	Utarbeide og legge ut informasjon om frivillig sektor, metoder for kartlegging og samarbeid med frivillig sektor, pluss rutiner og eventuelle samarbeidsavtaler og maler	Prosjekt + Tverrsektorielt	2014	Prosjekt Drift
	Mål 5	Partnerskap mellom Molde kommune og frivillig sektor og/eller næringslivet ved felles prosjekt, eller tiltak, skal være formalisert <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved årlig rapportering om antall prosjekt og avtaler, og oppfølgingen av disse			
	Tiltak 3.5.1	Det utvikles og innføres samarbeidsavtaler ved felles prosjekt, tiltak og partnerskap. Samarbeidsavtalene skal bygge på kommunens verdigrunnlag og etiske retningslinjer.	Kulturtjenesten + Tverrsektorielt	2014	Drift
	Mål 6	Molde kommune skal ha en tilskuddsordning til frivillig sektor ved inkluderingstiltak <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved årlige rapporteringer fra tilskuddsmottakere, og ved brukerundersøkelser			
	Tiltak 3.6.1	Det settes av tilskuddsmidler, og lages retningslinjer for en ny tilskuddsordning	Kulturtjenesten	2015	Rammeøkn.
Innsatsområde 4: Framtidas frivillighet – spesielt innen velferd og omsorg					
	Mål 1	Molde kommune skal ha en praktisk og kvalitativt god samarbeidsplattform mellom kommunen og lokal frivillig sektor innen 2016. Plattformen skal bygge på en omsorgsmodell i tråd med rullert Helse- og omsorgsplan for Molde kommune 2013-2020. <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Ved jevnlig rapportering om framdrift, og utsjekking av at plattformen er etablert innen planperioden, og da ut fra forutsetningene.			
1	Tiltak 4.1.1	Det gjennomføres et to-årig prosjekt for å utvikle en samarbeidsplattform. (Prosjektet må ses i sammenheng med Tiltak 8.1.1 «Innbyggermedvirkning»)	Prosjekt Tverrsektorielt	2014	Prosjekt Drift
	Mål 2	Molde kommune skal ha en tverrfaglig møteplass for folkehelsearbeid innen utgangen av 2014 <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Utsjekking av etablering av møteplassen ved utgangen av 2014			

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Prioritet	Mål/Tiltak	Beskrivelse	Ansvar	Start	Finansiering
2	Tiltak 4.2.1	Det etableres et bredt sammensatt «Utvalg for folkehelse og frivillighet» for å motivere til folkehelse tiltak, sikre informasjon, koordinere tiltak, og for å skape en årlig arena for erfaringsoverføring. Rådgivingsfunksjon internt og eksternt.	Folkehelsekoordinat. Frivilligsentralen + Tverrsektorielt/Pol.	2014	Drift
Innsatsområde 5: Kommunens rolle som tilrettelegger					
	Mål 1	Molde kommune skal ha et felles bookingsystem for kommunens arenaer og lokaler innen 2014 <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Bookingsystemet skal være etablert innen 2014			
1	Tiltak 5.1.1	Utvide eksisterende bookingsystem som brukes innen idrettsarenaer og kulturlokaler til også å omfatte andre lokaler, møterom, kontorløsninger og lager til frivillig sektor	Kulturtjenesten + tverrsektorielt	2014	Drift
	Mål 2	Kommunen skal bidra til etablering av nye råd og forum for samarbeid, kompetanse- og nettverksbygging; tre nye innen 2014 <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Utsjekke om «Velråd», «Flerkulturelt råd» og «Frivillig forum» er etablert innen fristen			
2	Tiltak 5.2.1	Etablere «Velråd» og «Flerkulturelt råd» i tråd med forutsetningene	Kulturtjenesten Frivilligsentralen	2014	Drift
	Mål 3	Molde kommune skal ha oversikt over kommunale lokaler; vedrørende universell utforming <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Årlig rapportering, og utsjekking av at oversikten er på plass ved utgangen av 2016			
3	Tiltak 5.3.1	Kommunale lokaler (eies eller leies) som benyttes av frivillig sektor, og til kulturtiltak, kartlegges	Kulturtjenesten	2014	Drift
	Mål 4	«Frivillighetens Hus» skal være etablert i Molde innen 2016 <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Utsjekking av at Frivillighetens Hus er etablert innen fristen.			
	Tiltak 5.4.1	Kartlegge behov og aktuelle lokaler, og etablere «Frivillighetens Hus» Frivilligsentralen må innpasses og samlokaliseres	Kulturtjenesten Frivilligsentralen	2014	Drift

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Prioritet	Mål/Tiltak	Beskrivelse	Ansvar	Start	Finansiering
	Mål 5	Det skal være en felles kulturkalender for Molde innen 2015 <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Rapportering om framdrift, og utsjekking av at kalenderen er etablert innen fristen. Årlige brukerundersøkelser (i rådene), og «generelt» på internett rett etter etablering			
	Tiltak 5.5.1	Med utgangspunkt i kommunens bookingsystem utvikles en tilpasset kalenderløsning over arrangement på kort og lang sikt, som også fungerer som planleggingsverktøy	Kulturtjenesten + Info og Service + RB	2014	Drift
Innsatsområde 6: Ressurser til frivillig sektor					
	Mål 1	Molde kommune skal ha et prisnivå på kommunale tjenester til frivillig sektor som opprettholder lavterskeltilbud, og ikke reduserer eller hindrer deltakelse <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> I dialogmøtene, brukerundersøkelser og tilbakemeldinger på kommunens internettsider			
1	Tiltak 6.1.1	Utarbeide et gjennomgående prisregulativ som gjelder utleie av lokaler til frivillig sektor. (Ses i sammenheng med disponering/ramme for tilskuddordningene.)	Kulturtjenesten Tverrsektorielt	2014	Drift
2	Tiltak 6.1.2	Sette et «tak» på satser for instruktører, dirigenter og andre tjenester som tilbys frivillig sektor. (Ses i sammenheng med disponering/ramme for tilskuddordningene.)	Kulturtjenesten og Kulturskolen	2014	Drift
	Mål 2	Molde kommune skal ha stabilitet og forutsigbarhet i kommunale rammer og tilskuddsordninger til frivillig sektor <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Gjennom tydelige og klare kriterier for tilskudd, prioriteringer i budsjettprosessen og ved gode, interne rutiner.			
3	Tiltak 6.2.1	Tilskuddsrammene til frivillig sektor skal være stabile, minimum på nivå i 2013, og justeres for lønns- og prisstigning hvert år	Kulturtjenesten	2015	Rammeøkn.
	Tiltak 6.2.2	Utforming, rammer, regler og kriterier for tildeling av kommunale tilskudd, og for tilskuddordninger der kommunen deltar i tildelingsprosessen, gjennomgås og tilpasses hverandre	Kulturtjenesten	2014	Drift

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Prioritet	Mål/Tiltak	Beskrivelse	Ansvar	Start	Finansiering
	Mål 3	Molde kommune skal ha oversikt over frivillig sektors behov for lokaler, og om behovet kan dekkes i kommunale lokaler <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Brukerundersøkelse, både direkte til enkeltbrukere og åpent på internett			
	Tiltak 6.3.1	Kartlegge behov for lokaler i frivillig sektor; kontor, møterom, aktiviteter, øving og lager. Kartleggingen skal også gjelde eventuelle behov for tilrettelegging.	Kulturtj., Info. og Frivilligsentralen	2014	Drift
	Tiltak 6.3.2	Kartlegge mulige lokaler til bruk for frivillig sektor, og behov for tilrettelegging. Nye lokaler tas trinnvis i bruk, alt etter tilgjengelighet og tilretteleggingskostnader.	Kulturtjenesten	2014	Drift Rammeøk. Invest.
	Mål 4	Molde kommune skal ha gode og aktivitetsmotiverende friluftsområder <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Gjennom godt planarbeid og prosesser, med frivillig sektor inkludert			
	Tiltak 6.4.1	Kartlegge og utvikle turområder og møteplasser i friluftsområder som aktivitetssteder	Kulturtjenesten og frivillig sektor	2014	Drift Invest.
	Tiltak 6.4.2	Benytte utearealer ved kommunale idretts- og aktivitetsbygg og anlegg til sjølorganisert flerbruk	Kulturtjenesten	2014	-
	Mål 5	Molde kommune skal sikre kvalitet i informasjonen om tilskuddsordninger til frivillig sektor, og sikre kvaliteten i søknadene <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Kartlegging av søknader med mangler, registrerte henvendelser, treff på nettsidene, deltakelse ved opplæringstilbud på møteplassene, og i brukerundersøkelser.			
	Tiltak 6.5.1	Kommunens internettsider utvides til å inneholde oversikt over tilskuddordninger som er aktuelle for frivillig sektor	Kulturtjenesten og Servicekontoret	2014	Drift
	Tiltak 6.5.2	Det gjennomføres opplæring i skriving av søknader om tilskudd - en gang pr. år	Kulturtjenesten og rådene	2014	Drift
	Mål 6	Molde kommune skal tilby en enkel «utstyrsbase» til bruk i frivillig sektor <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Basen etableres innen fristen, og justeres årlig			
	Tiltak 6.6.1	Det utarbeides reglement for disponering, og en enkel utstyrsbase etableres	Kulturtjenesten	2015	Drift/Invest.

FRIVILLIGPLAN FOR MOLDE KOMMUNE 2014–2017 – SAMLEOVERSIKT: INNSATSOMRÅDER, MÅL, TILTAK OG PRIORITERINGER (innen innsatsområdene)

Innsatsområde 7: Frivilligsentralen i Molde					
Prioritet	Mål/Tiltak	Beskrivelse	Ansvar	Start	Finansiering
	Mål 1	Frivilligsentralen i Molde skal ha faste, sentrale og tilpassede lokaler innen 2016 <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Utsjekking av at sentralen er etablert i lokalene innen fristen			
1	Tiltak 7.1.1	Nye lokaler skaffes, og tilrettelegges for bruk i tråd med intensjonene. Lokaler i «Frivillighetens Hus» vil ha høyest prioritet.	Kulturtjenesten	2014	Drift
	Mål 2	Frivilligsentralen i Molde skal ha ressurser til oppgaver i tråd med regelverket for sentralene <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Budsjettprosessen sikrer rammer til personell og drift etter vedtatt driftsform			
2	Tiltak 7.2.1	Arbeidsoppgavene gjennomgås, og spisses i henhold til hovedoppgavene	Kulturtjenesten og Frivilligsentralen	2014	Drift
	Mål 3	Frivilligsentralen i Molde skal være aktiv deltaker i tverrsektorielt samarbeid <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Planoppfølgingen sikrer deltakelse og involvering			
3	Tiltak 7.3.1	Frivilligsentralen skal involveres i alle tverrsektorielle tiltak i Frivilligplanen	Frivilligsentralen og Kulturtjenesten	2014	Drift
Innsatsområde 8: Innbyggermedvirkning – En aktiv frivillig sektor gir aktive borgere					
	Mål 1	Molde kommune skal etablere en lokal modell for «Innbyggermedvirkning» innen 2016 <u>Kontroll av måloppnåelse:</u> Modellen er etablert innen fristen			
1	Tiltak 8.1.1	Det gjennomføres et utviklingsprosjekt på 2-3 år for å utvikle modell og innføringsstrategi Prosjektet skal sikre bred inkludering og medvirkning i utviklingsprosess og modell (Prosjektet må ses i sammenheng med Tiltak 4.1.1 «Framtidas frivillighet».)	Prosjekt PO, Kultur, Frivilligsentralen, Pleie og Omsorg	2014	Prosjekt

Frivilligplan for Molde kommune

2014 - 2017

Vedtatt plan

Vedlegg

Innholdsfortegnelse – Frivilligplan 2014-2017 – Vedlegg

1.	DEFINISJONER OG BEGREPER	Side	3
2.	FRIVILLIGHET OG FRIVILLIG SEKTOR I NORGE		4
2.1	Nøkkelfakta om frivillig sektor		4
2.1.1	Frivillig innsats		4
2.1.2	Frivillige organisasjoner		4
2.1.3	Medlemskap		5
2.1.4	Økonomi – generelt		5
2.1.5	Økt verdiskaping i organisasjonene		5
2.2	Utviklingstrekk og trender i frivillig sektor		6
2.2.1	Endringer i frivillig innsats		6
2.2.2	Økende sosiale forskjeller		6
2.2.3	Endret deltakelse - Økt uforpliktende og individualisert deltakelse		7
2.2.4	Nye former for deltakelse – Fra tid til penger		7
2.2.5	Nye former for deltakelse – Virtuell frivillighet		8
2.2.6	Mot en ny type organisasjonssamfunn?		8
2.2.7	Profesjonalisering i frivillige organisasjoner		9
2.3	Ung frivillighet		9
2.4	Eldres deltakelse i frivillig sektor		10
2.5	Inkludering av funksjonshemmede i frivillige organisasjoner		11
2.6	Flerkulturell frivillighet		12
2.7	Frivillighet i religiøst arbeid		13
2.8	Endrede forventninger, krav og muligheter – med vekt på omsorgsarbeid		13
2.8.1	Hovedinnhold i sentrale dokument		13
2.8.2	Oppsummert		15
3.	FRIVILLIG SEKTOR I MOLDE		15
3.1	Lokale faktatall		15
3.1.1	Volum – Organisasjoner, medlemsantall og frivillig innsats		15
3.1.2	Tilskudd til frivillig sektor		16
3.1.3	Frivillighetens verdiskaping		17
3.1.4	Lokaler, bruk og husleieforhold		17
4.	SAMARBEID MELLOM MOLDE KOMMUNE OG FRIVILLIG SEKTOR		19
4.1	Nå-situasjonen		19
4.2	Videre samarbeid		20
4.3	Religiøse organisasjoner		20
5.	FRIVILLIG SEKTORS BEHOV – INNSPILL I FOLKEMØTE I 2011		21
5.1	Generelt		21
5.2	Spørreundersøkelsen i 2011 og folkemøtet i 2011		21
5.3	Oppfølging av innspillene		22
6.	INNBYGGERMEDVIRKNING – En aktiv frivillig sektor gir aktive borgere		22
6.1	Innbyggermedvirkning		22
6.2	Den aktive borger		23

1. DEFINISJONER OG BEGREPER

Frivillighet er ikke enkelt å definere. Det finnes ikke en entydig definisjon, og det er en mengde begreper som brukes. Både faglig og i dagligtale. For å sikre felles forståelse av innholdet i Frivilligplanen for Molde er det nødvendig med et språk som forsås så likt som mulig av leserne.

I planen brukes følgende definisjoner:

- *Frivillig innsats:*
  - Ulønnet innsats gjort av fri vilje, og som kommer individer eller grupper – også utenfor egen husholdning – til gode.
- *Frivillig arbeid:*
  - Arbeid som kommer andre til gode, og som ikke blir lønnet
  - Arbeid gjennom frivillige organisasjoner som ikke blir lønnet
- *Frivillighet:*
  - Frivillig innsats / frivillig arbeid.
- *Frivillige organisasjoner:*
  - Allmennyttige og ikke-kommersielle (ideelle) organisasjoner.
- *Frivillig sektor:*
  - En fellesbetegnelse for frivillige organisasjoner og den øvrige frivillige innsatsen.
- *Sosiale partnerskap:*
  - Samarbeid mellom et kommunalt/offentlig tjenestested og en bedrift og/eller en organisasjon som forplikter seg til å utføre et nærmere definert «frivillig arbeid».
- *Folkehelse:*
  - Befolkningens helsetilstand, og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning
- *Folkehelsearbeid:*
  - Samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirke helsen.
  - Kommunene skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer. Dette kan bl.a. omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skade og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusbruk.
- *Frivilligpolitikken:*
  - Frivilligpolitikken omfatter den frivillige innsatsen som ytes uten krav om gjenytelser, ut over eventuelt symbolsk betaling/utgiftsdekking.
  - Frivillighetspolitikken i denne planen omfatter ikke konkrete avtaler - der kommunen er bestiller, og frivillige organisasjoner er utførere – om produksjon av kommunale tjenester mot full økonomisk kompensasjon. Andre konkrete avtaler mellom kommunen og andre «non-profit» (ikke-ervervsmessige) foretak, eller organisasjoner, knyttet til ordinær tjenesteproduksjon er også holdt utenfor. Imidlertid skisserer planen områder hvor slike avtaler kan gjelde.

2. FRIVILLIGHET OG FRIVILLIG SEKTOR

2.1 Nøkkelfakta om frivillig sektor

2.1.1 Frivillig innsats

Definisjon: Ulønnet innsats gjort av fri vilje, og som kommer individer eller grupper – også utenfor egen husholdning – til gode.

Frivillig innsats er i utgangspunktet ulønnet innsats der idealisme, verdigrunnlag, sosialt og etisk ansvar er noe av bakgrunnen for engasjementet. Begrepet brukes som fellesbetegnelse for alle typer bidrag som blir gitt av fri vilje, og som kommer individer eller grupper til gode. Frivillig innsats omfatter både det arbeidet som organiseres gjennom medlemskap i frivillige organisasjoner, og ubetalt, frivillig arbeid utført av enkeltpersoner. Som frivillig innsats regnes også frivillige bidrag i form av pengegaver, naturalytelser og bidrag gjennom kjøp av varer og tjenester for å støtte stiftelser eller frivillig organisasjoner.

(Wollebæk, Selle og Lorentsen 2003: 34.35)

I noen tilfeller kan frivillig innsats belønnes, men da gis dette i form av et økonomisk tilskudd til organisasjonen den enkelte representerer.

Noen konkrete fakta (Kilde: Hopkinsundersøkelsen 2009 og Norsk Frivillighet):

- Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 115 000 årsverk
- Ca. 40 % av befolkningen bidrar med gratisarbeid i de frivillige organisasjonene årlig.
- Over halvparten av det frivillige arbeidet legges ned i kultur- og fritidsorganisasjoner, inkludert idrett.

2.1.2 Frivillige organisasjoner

Definisjon: Allmennyttige og ikke-kommersielle (ideelle) organisasjoner.

En «frivillig organisasjon» er en organisasjon som ikke er opprettet av det offentlige, og som det er frivillig å være medlem av. Medlemmene kan når som helst melde seg inn og ut, og de får ikke lønn eller annen økonomisk godtgjørelse for å være medlem. Vanligvis betales det en kontingent for å være medlem.

Kjennetegn som typisk karakteriserer frivillige organisasjoner er (NOU 1988:17, jfr. S. 57):

- En gruppe individer eller sammenslutninger som organiserer seg for å fremme visse formål/interesser, som oftest med registrert medlemskap
- Styres privat og frivillig
- Ikke har fortjeneste som målsetting
- Ofte baserer virksomheten på frivillige bidrag (tid og/eller penger)

En del frivillige aktiviteter er organisert i sjøloorganiserte grupper o.l., og vil ikke komme inn under denne definisjonen. Det er da snakk om løse samarbeidsformer uten juridiske rettigheter og plikter som f.eks. spontane trafikkaksjoner, miljørettede enkelt aksjoner og deltakelse i rockegruppa.

Noen konkrete fakta om frivillige organisasjoner (Kilde: Frivillighet Norge):

- Det finnes over 115 000 lag og foreninger i Norge. I dette tallet er lokale lag som er en del av en nasjonal organisasjon (som f.eks. lokale 4H-klubber), tatt med
- Nesten 60 000 av disse organisasjonene har færre enn 50 medlemmer, ingen ansatte og under 50 000 kroner i årlig omsetning

- Det er 49 000 organisasjoner innenfor kategorien «kultur og fritid». Dette inkluderer f.eks. idrettslag, musikkorps og turistforeninger

I tallene ovenfor inngår også bl.a. arbeidslivsforeninger og borettslag, selv om disse tradisjonelt sett ikke regnes som en del av frivilligheten i Norge.

2.1.3 Medlemskap

- Det er anslagsvis 10 millioner medlemskap i frivillige organisasjoner i Norge. Nesten 3 millioner av disse er medlem av en organisasjon innenfor kategorien «Kultur og fritid».
- Om lag 80 % av befolkningen er medlem i minst en organisasjon. Nesten 50 % definerer seg som «aktive medlemmer».
- I Frivillighet Norges medlemsundersøkelse høsten 2009 rapporterte over halvparten av organisasjonene at de har hatt medlemsvekst i den siste femårsperioden.

2.1.4 Økonomi - generelt

- Driftsutgiftene i frivillig sektor utgjorde i 2007 over 62 mill. kroner i Norge (Kilde: Frivillighet Norge)
- 35 % av inntektene til frivillig sektor kommer fra det offentlige, 9 % er gaver og 56 % er egengenererte inntekter (salg, lotterier, medlemskontingent, osv.). Det er stor variasjon mellom organisasjonene.
- Økonomien i frivillig sektor, inkludert det frivillige arbeidet, utgjør 4 % av Norges BNP, i følge SSB.

(Kilde: Frivillighet Norge.) (Tallgrunnlaget bør oppdateres, og være ajourført i endelig plan.)

2.1.5 Økt verdiskaping i organisasjonene, og forholdstall vedrørende lønnet og ulønnet arbeid

Inkludert verdien av den ulønnede arbeidsinnsatsen utgjorde bruttoproduktet - verdiskapingen - i de ideelle og frivillige organisasjonene 101 milliarder kroner i 2010 (Kilde: SSB). Dette tilsvarer omtrent 20 000 kroner per innbygger.

Ser man bort fra ulønnet arbeid, er bruttoproduktet i ideelle og frivillige organisasjoner beregnet til 42 milliarder kroner i 2010. Dette er 1,2 milliarder høyere enn året før. Dette bidraget til norsk økonomi holdt seg stabilt på 1,5 % av BNP i perioden 2006-2008, men har økt til 1,7 % fra 2009.

Inkludert ulønnet arbeid utgjorde sektoren i 2010 3,9 % av BNP, noe som er klart høyere enn i 2008.

Den frivillige (ulønnede) innsatsen i Norge i 2010 utgjorde til sammen 115 000 årsverk, noe som tilsvarer 4,8 % av alle årsverkene i landet. Denne delen har holdt seg stabil de siste årene. Det var de samme aktivitetene som bidro mest til verdiskapingen i 2010 som i året før. Helse og sosiale tjenester, og utdanning og forskning, sto til sammen for nesten 60 % av bruttoproduktet i sektoren. I tillegg bidro kultur og fritid med nesten 15 %.

Inkludert verdien av ulønnet arbeid, som var ca. 60 milliarder kroner, endrer bildet seg noe. Delen av de nevnte ulike velferdsaktivitetene faller til vel 30 %. Kultur og fritid øker derimot sin del til nesten 40 %, noe som ikke er overraskende siden det er her det meste av den frivillige aktiviteten er.

Tallet på frivillige overstiger tallet på lønnede årsverk i sektoren. I 2010 stod det i gjennomsnitt vel 1,4 frivillige bak hver lønnet arbeidstaker. Flest frivillige per lønnet arbeidstaker finner vi innen kultur og fritid, miljøvern, lokalmiljø og bosted, samt politiske organisasjoner.

Relativt sett er det aktiviteter innen kultur og fritid som står for mesteparten, med nærmere 60 % av de frivillige årsverkene. Av disse er det idretten som bidrar mest.

2.2 Utviklingstrekk og trender i frivillig sektor

2.2.1 Endringer i frivillig innsats

Den frivillige innsatsen i Norge har historisk sett vært høy, og stigende. Det skjedde imidlertid en endring i 2004, og det har vært nedgang i innsatsen fram mot 2010. De siste par årene har det igjen kommet en økning. Dette kan bl.a. henge sammen med både sosiale forhold, økt «shopping» av deltakelse, kortere engasjement i ulike organisasjoner og ønsker om en mer aksjonsrettet form.

Tallmateriale SSB benytter for å beskrive nedgangen av frivillig innsats fram mot 2010 sier noe om hvor det skjedde endringer. Mest tydelig var tilbakegangen knyttet til frivillig innsats som medlem i en organisasjon, og blant de som gjorde en betydelig innsats (mer enn 1 time per uke). Tilbakegangen var noe mindre blant «korttidsfrivillige» (med mindre enn 1 times innsats per uke, og de som var mer knyttet til enkeltstående arrangement og avtaler).

Det er også klare aldersforskjeller i andel som har utført frivillig arbeid:

Tabell 1: Andel av befolkningen som har utført frivillig innsats, etter alder, i prosent

ALDER	1997	2004	2009
16-24 år	45 %	52 %	39 %
25-49 år	56 %	65 %	50 %
50-66 år	52 %	58 %	49 %
67-79 år	40 %	49 %	45 %

(Kilde: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2010)

Det er en tendens til at eldre yter mer frivillighet enn yngre. Forskerne antar at det ikke kun er snakk om livsfaseforskjell. Det forventes altså at dagens unge ikke vil bidra mer, selv om de blir eldre.

De viktigste forklaringene man har funnet om ungdoms inaktivitet knyttes til nettverk (blir ikke spurt, gjelder særlig unge kvinner), manglende motivasjon (ikke interessert, gjelder særlig unge menn) og navigasjonsproblemer (vet ikke hvor de skal starte).

2.2.2 Økende sosiale forskjeller

I lavinntektsgrupper er det flere som faller utenfor frivillig sektor. Denne tilbakegangen startet i allerede i 2004. I 2007 lå laveste inntektskvintil (laveste 20 %) på nivå med normalbefolkningen, mens den i 2009 lå langt under.

Minoritetsbakgrunn er fortsatt sterkt underrepresentert i alle organisasjoner. Forskjellene mellom minoritets- og majoritetsbefolkningen blir større jo mer formalisert deltakelsen blir. Et eksempel på dette er funnet av lik andel medlemskap i borettslag, men underrepresentasjon i styreverv. Variasjonene er også store mellom ulike deler av frivillig sektor.

Minoritetsbefolkningen er underrepresentert på kultur- og fritidsfeltet, men sterkere representert innen velferd, politisk og religiøst arbeid.

For annen generasjons innvandrere er tallene på nivå med den unge delen av majoritetsbefolkningen.

(Kilde: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2010)

2.2.3 Endret deltakelse - Økt uforpliktende og individualisert deltakelse

En gjennomgående tendens ved deltakelse i frivillig sektor er at frivillige er svakere knyttet til enkeltorganisasjoner.

I en undersøkelse utmerket ungdom seg allerede i 1997 med mange som svarte at de like gjerne kunne utført den samme innsatsen for en annen organisasjon som drev med tilsvarende aktiviteter. I 2009 var det ikke lenger noen klare generasjonsforskjeller i svaret på dette spørsmålet. En løsere tilknytting mellom frivillig og organisasjon synes å ha blitt en generell tendens.

(Kilde: Christensen, Strømsnes, Wollebæk, 2011)

Utviklingen har gått fra store «folkebevegelser» til dagens mer «individuelle» organisasjoner (tema-/interessetilknyttet) og ad hoc-aksjoner. Finansieringen har også endret art, fra loddsalg og kronerulling til prosjekt og aktivitetsstøtte fra offentlige instanser og bedrifter.

Egenorganisering, selvtillit og ønske om raskt synlig resultat har fått økt betydning som motivasjonsfaktor for folks organisasjonsdeltakelse – ikke minst gjelder dette ungdom. Mange ønsker heller å engasjere seg i enkeltarrangementer enn å forplikte seg til et langsiktig verv i en frivillig organisasjon.

Etterkrigstidens utvikling av velferdssamfunnet fikk kritikk på at offentlige instanser overtok for mye av folks velferdsansvar, og at viktig verdigrunnlag og engasjement ville gå tapt. Forskning har vist at det har skjedd store endringer i organisasjonsformer og grad av organisering, og at frivilligheten har endret kurs. Engasjementet er fortsatt sterkt, men ønsker om medlemskap er blitt redusert.

Andelen av Norges befolkning som gjør frivillig arbeid gikk ned fra 58 % i 2005 til 48 % i 2009, med størst nedgang blant unge menn. Men selv om andelen gikk betydelig ned, var innsatsen i antall frivillige timer likevel stabil.

Aktiviteter knyttet til nærmiljø og velferd er fremdeles omfattende, og særlig der folk selv, eller deres nærmeste drar direkte nytte av aktivitetene. På disse områdene er minoritetsdeltakelsen god, og i snitt deltar 36 % av minoritetsbefolkningen i slike aktiviteter i løpet av et år.

(Kilde: Senter for forskning på sivilsamfunnet og frivillig sektor.)

Det har også skjedd en forskyvning i motivasjonsgrunnlaget for å delta i frivillig arbeid. Frivillighet som selvrealisering og kvalifiseringsarena synes å være stadig viktigere, og selve «saken» noe svekket (men viktig å ha på CV-en likevel).

Tabell 2: Motivasjon for frivillighet, gjennomsnitt på skalaer 1-7

(Kilde: Christensen, Strømsnes, Wollebæk, 2011)

	<u>1997</u>	<u>2009</u>	<u>Endring</u>
Jeg føler meg betydningsfull når jeg arbeider frivillig	3.53	4.23	+0,70
Det er bra å ha en attest på at man har jobbet frivillig	2.73	3.33	+0,60
Jeg kan gjøre noe konkret for det som opptar meg	5.54	5.38	-0,16

2.2.4 Nye former for deltakelse – Fra tid til penger

Organisasjonene melder om en endring fra (nesten bare) bred, aktiv deltakelse, til flere passive medlemskap. Parallelt med at den aktive deltakelsen svekkes, er det flere som gir pengegaver.

En økende andel passive medlemskap kan representere en måte å støtte organisasjonen, uten at det er knyttet arbeid til det. Organisasjonens verdier, mål og deltakelse vil være motivasjonsfaktorer for støtte. Ved en økning i denne utvikling kan organisasjonene oppleve endret grunnlag i «dugnadshender» hvis passive medlemskap overtar for aktive medlemmer, og ikke blir et positivt, økonomisk supplement.

Wollebæk m.fl. kobler en slik endringstendens til en generell endring i det norske organisasjons-samfunnet. Dagens frivillige sektor er ikke lenger like tydelig forankret i en folkebevegelsestradisjon, men har begynt å bevege seg mer i retning av en «filantropitradisjon». Dette kan beskrives slik: Folkebevegelsestradisjonen legger vekt på organisasjonens rolle i forhold til demokrati og sosial integrasjon. Frivillig innsats innenfor denne tradisjonen er medlemsbasert, demokratisk, bredt sosialt sammensatt og basert på aktiv deltakelse.

I en angloamerikansk filantropitradisjon betraktes frivillig innsats mer som en relasjon mellom frivillig og mottaker, og organisasjonen legger til rette for dette. Den frivillige innsatsen skjer ved individuelle, veldedige bidrag, og pengegaver har like høy legitimitet som tid.

Filantropitradisjonen vektlegger frivillighetens rolle i forhold til økonomi og velferd.

2.2.5 Nye former for deltakelse – Virtuell frivillighet

Virtuell frivillighet er en ny arena for frivillighet som henvender seg særlig til de unge, og handler i hovedsak om frivillig innsats for et nettsamfunn, eller en diskusjonsgruppe. Innsatsen kan f.eks. være knyttet til verving og veiledning av nye medlemmer, moderering av diskusjoner, eller vedlikehold og utvikling av nettsider. Dette handler ikke om private blogger eller personlig bruk av sosiale medier. På samme måte som i annet frivillig arbeid skal innsatsen ha et element av å tilrettelegge for andre. Spennvidden er stor innen dette nye og sterkt voksende feltet.

Et eksempel på dette er nettleksikonet Wikipedia, der over 500 000 artikler oppdateres kontinuerlig. Mye frivillig innsats legger ned i disse artiklene.

Virtuell frivillighet kan også fungere som en alternativ inngang til frivillig innsats, uten de samme sosiale barrierene som frivillig innsats utenfor nettet kan oppleves å ha. Den kan dermed også gi flere positive opplevelser av medvirkning, utvikling og personlig vekst. Et eksempel på dette er rose-aksjonen etter Utøya-tragedien i 2011, hvor mange fikk informasjon og motivasjon til deltakelse via internett. Samtidig gir dette nye utfordringer for organisasjonene vedrørende rekruttering og fysisk deltakelse.

2.2.6 Mot en ny type organisasjonssamfunn?

Frivilligheten er i større grad enn tidligere en arena for de ressurssterke, mens personer med lav inntekt, utdanning og svak tilknytning til arbeidsmarkedet oftere faller utenfor. Nye arenaer for frivillighet knyttet til internett og sosiale medier vokser fram. Forskjellene øker mellom by og land.

Organisasjonslivet er sterkere preget av organisert individualisme. Båndene mellom organisasjon og deltaker blir færre og løsere, frivillig arbeid blir mer uforpliktende og motivasjonsgrunnlaget knyttes mer til selvutvikling og selvrealisering. Samtidig skjer en økt profesjonalisering i organisasjonene, og sterkere fokus inn mot offentlig forvaltning med både politiske og økonomiske motiver.

Dette reiser spørsmål om folkebevegelsesmodellen, basert på medlemsmedvirkning og bred sosial mobilisering, er en bærekraftig modell for frivillig organisert aktivitet i framtida. Eller vi kan være på vei inn i en ny type organisasjonssamfunn, hvor også frivilligheten i demokratisk perspektiv endrer rolle.

2.2.7 Profesjonalisering i frivillige organisasjoner

Endringer i frivillig deltakelse har medvirket til større utfordringer med å rekruttere til ledere og styreverv. Men også organisatoriske forhold kan være medvirkende. Jobbinnhold, og krav til kunnskap og innsats har endret seg. Det stilles større krav til organisering, økonomistyring, formaliteter ved registrering og søknader om offentlig støtte. Det blir viktig å kunne regler og forskrifter, og å ha kontakt med politiske og administrative besluttere i kommunen. Dette tar tid. I tillegg blir fokus rettet inn mot egeninntekter. Offentlige tilskudd er redusert, og medlemskontingenter kan ikke økes for mye. Sponsortilgangen er begrenset, og dugnads-deltakere er vanskelige å finne. Økonomi blir et stadig tilbakevendende tema.

Det er ikke slik at alle disse faktorene er like tydelige i alle organisasjoner, men samlet sett er de i høy grad til stede. Dette gjør at slitasjen på tillitsvalgte er økende, selv om gleden ved å være aktiv og involvert i eget interessefelt er god – og i mange tilfeller voksende.

Mange organisasjoner har valgt profesjonalisering som en vei ut av uføret. De har valgt å ansette leder (og/eller trener). I begynnelsen gjerne på deltid. Dette kan være en farbar vei, men ikke helt uten videre.

Styret tar da på seg arbeidsgiveransvar, økte faste kostnader, og administrativt tvinges det fram forandringer. Det må gjøres nye arbeidsfordelinger, det kan bli økt byråkratisering, det må gjøres grep for å sikre informasjonsflyten internt og styret må sikre back-up ved sykdom hos den ansatte. Ved å fokusere på drift og inntjening kan fokus bli snudd ut av organisasjonen, og medlemmene kan «bli glemt». Dette kan gå ut over inkludering, medvirkning og følelsen av tilhørighet. Dette kan igjen gå ut over lyst til å ta verv, og dermed forsterke rekrutteringsvanskene.

Det positive vil bl.a. kunne være en forbedring av interne rutiner, at regnskapet alltid er oppdatert, at referat blir skrevet, organisasjonen blir letter å nå og at søknader blir sendt i rett tid. Organisasjonen kan også få økt «tyngde» utad, og bli tatt med på råd i flere sammenhenger.

Profesjonalisering kan ha både positive og negative virkninger. Det viktigste er å gjøre forberedelser.

2.3 Ung frivillighet i Norge

Deltakelse og aktivitet:

Forskning finner en fortsatt, men mindre dramatisk, tilbakegang i antall barne- og ungdomslag enn tidligere observert. I tillegg ses en positiv medlemsutvikling. Det er en utpreget vekst innen kultur- og fritidslag, mens nedgangen er klartest blant politiske og religiøse lag, pluss ungdomslag. Med tanke på aktivitetsnivå er dette forholdsvis høyt og økende blant 16-18-åringene, men når det gjelder frivillig arbeid finner man en generell tilbakegang innenfor alle aldersgrupper i perioden.

Sosialisering og læring:

Den interne organisasjonsaktiviteten går i mer topptung retning, med markant, vedvarende nedgang i antall medlemsmøter, og klart mindre reduksjon i antall styremøter. Samtidig ses en sammenheng mellom nettkommunikasjon og lavere medlemsmøter, men nettet brukes hovedsakelig til spredning av informasjon, og ikke til interaksjon mellom medlemmer og ledelse. På tross av store interne endringer oppgir ungdom at de har stort læringsutbytte av frivillig arbeid, og at det skaper økt toleranse overfor andre. Allikevel har de lavere generell tillit, og tillit til lokale myndigheter enn eldre. Medlemskap virker ikke inn her.

Politisk interesse og innflytelse:

Barne- og ungdomsorganisasjonene blir i økende grad spurt til råds av myndighetene, og oppgir samtidig at de i mye mindre grad enn voksne kontakter myndigheter med det formål å påvirke.

Økningen av myndighetsinitiert kontakt, på tross av at en mindre andel organisasjoner har et definert politisk formål, må ses i lys av den mer aktive frivilligpolitikken som føres av staten og kommunene.

Unge viser også å ha stor tro på egen evne til å påvirke politikken, til tross for at den generelle interessen for politikk er lavere blant unge enn blant eldre. Og selv om denne gruppen mener at internasjonal politikk er viktigere enn lokalpolitikk, er de enig med foreldregenerasjonen i at valgkanalen er den mest effektive påvirkningskanalen. Men de har samtidig stor tro på andre kanaler som blogging og aksjoner.

(Kilde: Rapport 2011:6 Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor)

Nye kjønnsforskjeller

Menn ser ut til å ta en «frivillighetspause» fra slutten av tenårene og fram til midten av trettiårene. Dette gjelder ikke for kvinnene. Dett er nytt sammenlignet med funn fra 1998, og kjønnsforskjellene kan komme til å følge med videre opp gjennom aldersklassene etter hvert som dagens unge blir eldre. En mulig forklaring kan være at det er flere unge menn enn kvinner som hopper av skole og utdanning. Dermed får guttene færre arenaer å delta på enn jentene.

Når de blir spurt om hvorfor de ikke deltar mer aktivt svarer unge menn ofte at de mangler interesse. Kvinnene møter derimot praktiske hindringer, eller at de rett og slett ikke blir spurt.

Stort potensial

Blant de yngste er det stort potensial for deltakelse, og de er en viktig ressurs for organisasjonene. Fra de unges synspunkt gir dette muligheter for innflytelse i organisasjonene de deltar i, og dermed til å fremme sine interesser.

En mulig risiko ved dette kan være dersom de unge dras inn i organisasjonene for å skape legitimitet til voksnes prosjekter.

(Kilde: «Endringer og kontinuitet i unges frivillige engasjement 1998-2009» Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor.)

2.4 Eldres deltakelse i frivillig sektor

Framskrivning av demografisk utvikling viser at andelen eldre vil øke betraktelig i årene som kommer. Samtidig vil flere være friskere lengre, og bære med seg bred kompetanse. Mange ønsker å benytte dette til frivillig arbeid. Ressursene de har gir muligheter både for aktiviteter og organisasjonsarbeid.

Eldre har vært og er blant de flinkeste til å engasjere seg i frivillig arbeid, selv om interessen de siste årene har vært dalende. De har høy organisasjonsaktivitet. Om lag 45 prosent av eldrebefolkningen fra 67 til 79 år deltar i frivillig arbeid. De eldste deltar mest i helse-, hobby- og fritidsorganisasjoner, men mindre i idrettsforeninger. Enslige eldre har lavere deltakelse enn de som lever i parforhold.

Folkehelsemeldingen sier at det skal legges til rette for deltakelse i frivillige aktiviteter som del av aktiv aldring. Moderat organisasjonsaktivitet er helsefremmende for eldre mennesker, viser forskning fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Frivilligsentraler i kommunene når mange eldre og har bidratt til å fremme Eldres deltakelse i frivillig arbeid. De er etablerte, gode møteplasser hvor det også kan drives helsefremmende og forebyggende arbeid. Mange av oppgavene gjelder oppgaver hvor yngre eldre driver aktiviteter overfor andre eldre, gjennom å arrangere tilstelninger, drive oppsøkende arbeid og matombringing. Men bredden bør vokse.

Ikke alle organisasjoner er flinke til å dra nytte av de ressursene som seniorenne kan representere. Organisasjonene er preget av alderssegregering. Frivillig arbeid er viktig for grupper som står utenfor arbeidslivet, og både organisasjonene og lokale frivilligsentraler kan gjøre en innsats for å inkludere flere.

2.5 Inkludering av funksjonshemmede i frivillige organisasjoner

Generelt

Frivillige organisasjoner kan bidra til integrering, inkludering, fremme tillit mellom mennesker, gi rom for vennskap og en følelse av tilhørighet. Arbeid i slike organisasjoner kan også være en mulig vei inn på arbeidsmarkedet. Det har derfor vært interessant for forskningen å se nærmere på situasjonen for personer med varig nedsatt funksjonsevne når det gjelder deltakelse i frivillige organisasjoner. Forskningen har vist at det innen enkelte typer frivillige organisasjoner er en underrepresentasjon av funksjonshemmede.

Når det gjelder innholdet i arbeidsoppgaver og muligheter for utføring av disse er det imidlertid mindre forskjeller.

Hovedlinjene i dagens situasjon:

Idrett:

Det har generelt vært fokus på idretten i Norge som en arena for inkludering. Det har imidlertid vært et ensidig blikk på funksjonshemmede som deltakere og utøvere i stedet for å få denne gruppen inn som arbeidskraft, f.eks. på treningssiden. Her ligger det et potensial i å få flere med nedsatt funksjonsevne inn som frivillige. Det er stor bredde innen idrett, med mange nivå og områder med behov for frivillige.

Sosiale tjenester og rusomsorg:

På disse områdene er funksjonshemmede bedre representert blant de frivillige enn innen idretten. Her gjør de en like stor andel arbeid, og bruker flere timer enn funksjonsfriske. Flere organisasjoner på disse feltene har tjenester for funksjonshemmede. Det å føle seg knyttet til disse organisasjonene på grunn av egen funksjonshemming kan forklare noe om hvorfor de deltar så mye. Det er også innenfor sosiale tjenester og rusomsorg funksjonshemmede gir mest økonomisk støtte – og de gir mer penger sammenlignet med funksjonsfriske.

Høy motivasjon for deltakelse:

Funksjonshemmede mener i større grad enn funksjonsfriske at det er viktig å være medlem i de organisasjonene der de gjør frivillig arbeid.

Likevel ville mange heller betalt enn å gjøre frivillig arbeid. Dette kan komme av at det kan oppleves som enklere å betale seg ut enn å utføre arbeidet med de problemene som følger med nedsatt funksjonsevne. De mener også at de gir et viktig bidrag ved å stå som passivt medlem, selv om det kan føre til passivitet i organisasjonen.

Samtidig mener funksjonshemmede i større grad enn funksjonsfriske, at frivillig arbeid gir økt selvfølelse. De synes også det er viktig å ha medfølelse for mennesker som har det verre enn dem selv.

Funksjonshemmede er oftere med i organisasjoner med ulik etnisitet og utdanningsnivå. Det kan tyde på at de er vant med å ha relasjoner til mennesker ulike dem selv.

Potensial for bedre inkludering:

Det er ikke store forskjeller mellom personer med nedsatt funksjonsevne og funksjonsfriske når det kommer til deltakelse i frivillig sektor.

Imidlertid er det stort potensial ved å inkludere funksjonshemmede organisatorisk, og/eller i annet frivillig arbeid. Forskning viser at dette gjelder særlig innen idretten.

(Kilde: Undersøkelsen «Frivillig innsats» fra 2009, Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor.)

2.6 Flerkulturell frivillighet

Personer med ikke-vestlig bakgrunn er mindre representert i det frivillige Norge, både med hensyn til frivillig arbeid og som medlemmer av frivillige organisasjoner, i forhold til de med vestlig bakgrunn. Størst er forskjellene når det gjelder medlemskap. Det er en demokratisk utfordring at den formelle representasjonen av ikke-vestlige minoriteter i organisasjonssamfunnet er lavere enn for majoritetsbefolkningen.

Formen for deltakelse i frivillig sektor har betydning for i hvor stor grad etniske minoriteter er representert. En stor del av personene fra minoritetene gjør frivillig arbeid, om enn med færre timer enn majoritetsbefolkningen. Samtidig ser færre i minoritetsgruppen er verdi i medlemskap, og færre har faktisk medlemskap, enn det personer med vestlig bakgrunn har. For minoriteter blir det frivillige arbeidet ofte gjort innen religions- og livssynsorganisasjoner, og innen nødhjelp og bistand, utdanning, opplæring og forskning, mens majoritetsgruppen ofte gjør det innen idrett og sport, og i fritids- og velforeninger. Andelen av ikke-vestlige som er med som frivillige, eller er medlemmer innen idrett og sport, er likevel høy sammenlignet med flere av de andre områdene. Det er også områder hvor de ikke er representert.

I seg selv er ikke landbakgrunn og innvandrerbakgrunn viktig for om man gjør frivillig arbeid eller ikke. Høyere utdanning og samlet husholdningsinntekt, og om man er gift, har imidlertid en positiv betydning. Det vil si at gifte personer med høy utdanning og høy samlet husholdningsinntekt har generelt en tendens til å gjøre frivillig arbeid. Disse faktorene, i tillegg til alder, har også en positiv innvirkning på om man er medlem i frivillige organisasjoner. Eldre, gifte personer med høy utdanning og høy samlet husholdningsinntekt har generelt en høyere tendens til å være medlem.

Å ha asiatisk bakgrunn, eller å være førstegenerasjons innvandrere, øker imidlertid sannsynligheten for å ikke være medlem i en frivillig organisasjon.

Etniske minoriteter sin tillit til andre mennesker er lavere enn blant vestlige, men her ligger det potensiale for å sosialiseres gjennom organisasjonsdeltakelse og økt kunnskap om frivillighet, demokrati og om ulike mennesker og ulike samfunnsområder. Dette stiller krav til bygging av møteplasser og dialog.

For at frivillige organisasjoner skal fungere som møteplasser og som arenaer for inkludering, der mellommenneskelig tillit og demokratisk forståelse blir utviklet, er det en utfordring at representasjonen, tillitsnivået og nærheten til andre i det frivillige organisasjonslivet er lavere for etniske minoriteter. Frivillige organisasjoner er en viktig del av bevaringen og utviklingen av sosial kapital, både for enkeltmennesker og for samfunnet som helhet. Utfordringen ligger i å legge til rette for tilgang til de ressursene som ligger i mellommenneskelige relasjoner og generell tillit. Dette krever nye arenaer.

(Hovedkilde: «Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner 2010-8», Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor.)

2.7 Frivillighet i religiøst arbeid

Kirker og andre religiøse samfunn verden over er i all hovedsak bygd opp av og rundt de menneskene som har tilhørighet til det religiøse miljøet, eller er medlemmer av den enkelte kirke. Det betyr at det kan sies at menighetene ikke bare *har* frivillige medarbeidere, men i stor grad *utgjøres* av disse medlemmene eller medarbeiderne. Medarbeiderskap (en betegnelse på ulønnet arbeid) har derfor i lang tid vært et sentralt begrep i religiøse miljøer.

Dagens forståelse av hva en menighet er henger blant annet sammen med Paulus sammenligning av menigheten som en kropp. Der alle medlemmene/medarbeiderne er unike, og kan fylle ulike roller som lemmer på denne kroppen (hånd, fot, øye, osv.). Hver enkelt blir dermed et medlem.

Dette sier noe om hvor fundamental forståelsen av frivillighet og tjeneste er i det daglige menighetsarbeidet. Denne forståelsen gjelder på tvers av kirkesamfunn.

Forståelsen er også viktig for kirkesamfunnenes indre kiv. Det er ikke alle som har noen fast tilsatte.

For religiøse samfunn er det viktig å nå ut til befolkningen utenfor eget samfunn. Og å yte tjenester for andre. De fleste religiøse samfunn har derfor tilbud innen omsorgs- og fellesskapsbyggende arbeid. Totalt sett er det meget stort volum på dette arbeidet, og mye tyder på at dette vil øke framover.

Tradisjonelt har deltakelsen innen dette området vært dekket av kvinner og eldre. Dette kan nå være i endring. Flere religiøse samfunn melder om en tilstrømming av yngre personer. Dette betyr også at ressursene og kompetansen i tilbudet ut vil endre seg, og at de vil kunne nå nye målgrupper.

2.8 Endrede forventninger, krav og muligheter – med vekt på omsorgsarbeid

2.8.1 Hovedinnhold i sentrale dokument

Meld. St. nr. 39 Frivillighet for alle (2006-2007):

«Frivillighetsmeldingen» slår fast at uten et sterkt sivilsamfunn, hvor enkeltmennesker sammen bidrar til gode lokalsamfunn, kan Norge ikke lykkes i arbeidet for et samfunn hvor alle er med. Meldingen legger vekt på frivillig sektor som en selvstendig sektor i samfunnslivet, og en grunnpilar for demokrati og velferdssamfunn. Meldingen viste et samlet opplegg for en ny og helhetlig frivillighetspolitikk, med følgende mål:

- Å sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold
- Å legge til rette for at alle kan delta i frivillig arbeid
- Å sørge for bedre vilkår for frivillig virke lokalt
- Å øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning for samfunnet
- Å samordne og utvikle statlig frivillighetspolitikk

Meldingen knytter frivillighet til en rekke viktige samfunnsspørsmål som demokrati, likestilling, inkludering, velferd og folkehelse, internasjonal solidaritet, mangfold, nyskaping, kreativitet og kunnskap, og gode nærmiljø. Den peker også på at frivillig innsats spiller en viktig rolle innen mange ulike sektorer i samfunnet, og at behovet for frivillighet vil øke for å opprettholde velferdssamfunnet.

Meld. St. nr. 47 Samhandlingsreformen (2008-2009):

Meldingen hadde som en av målsettingene å utvikle en ny kommunerolle, slik at kommunene i større grad enn tidligere kunne oppfylle ambisjonene om forebygging og innsats tidligere i sykdomsforløpet.

I meldings kapittel 16. «Frivillige organisasjoner» sies det:

«Endringer og dynamikk i samfunnslivet gjør at det oftere enn tidligere kan utvikles nye behovstyper eller grupper med behov overfor den offentlige helse- og omsorgstjenesten. Hvilke av disse behovene som bør dekkes må avklares gjennom de ordinære prosessene for prioriteringsavklaringer. De frivillige organisasjonene kan ha en viktig rolle i å bringe de «ikke-sette» behovene inn i disse prosessene. I en del tilfeller kan det også være naturlig å vurdere om de frivillige organisasjonene, ut fra deres fleksibilitet og nærhet til brukerne bør ivareta visse tjenesteytende oppgaver.» Og videre:

«På mange av helse- og omsorgstjenestens områder går tjenestenes målsettinger ut over å gjøre menneskene friske i medisinsk forstand. Målet er ikke nådd før det er lagt til rette for at pasient mestrer bredden av utfordringer i sine livssituasjoner. Utviklingen av sosiale nettverk er en viktig faktor i dette. Frivillige organisasjoner vil her kunne ha andre forutsetninger til å bidra enn de offentlige virksomhetene. Frivillighet har en verdi i seg selv gjennom medmenneskelighet, engasjement og sosialt ansvar. Et viktig område som de frivillige organisasjonene kan bidra til å videreutvikle, er likemannsarbeid.»

NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg:

«Hagen-utvalget» er opptatt av at «omsorg skal være en selvfølgelig del av et levende og pulserende samfunn, og prege mellommenneskelige relasjoner der mennesker møtes, arbeider sammen eller bor sammen.» De tar opp behovet for en ny pårønderrolle, og trekker inn frivillig sektor i lokalt omsorgsarbeid. De ser at frivilligheten er under endring, og at «den tar nye veier og nye former». Men samtidig ser de på frivillig sektor som en sektor med mye ressurser.

Utvalget viser til frivilligsentralenes funksjoner, og mener at de bør være sentrale i å mobilisere og rekruttere nye frivillige, og ut fra lokale forhold fungere som bindeledd mellom offentlig sektor og organisasjonene.

Meld. St. nr. 34 Folkehelsemeldingen – God helse, felles ansvar (2012-2013):

Folkehelseloven innebærer at kommunene har fått et større ansvar for forebygging og for folkehelsearbeid på tvers av sektorer. Meldingen sier at folkehelsepolitikken skal bygge videre på den norske velferdsmodellen med universelle velferdsordninger, arbeidslinjen, deltakelse og inkludering. Kunnskapen om betydningen av sosial kapital og sosial støtte skal styrkes.

Frivillig sektor vil få en viktig rolle, og skal utfordres til å ta en større del av ansvaret. Det skal inviteres til dialog for å videreutvikle samarbeidet. Meldingen er tydelig på at frivillig sektor ikke skal forstås som en erstatning for velferdssamfunnet, men som et verdifullt supplement. Mangfoldet i aktiviteter og tilbud gjør at frivillig sektor utpeker seg som en medspiller innen et bredt spekter av folkehelseoppgaver. Det sies også at frivillige organisasjoner vil kunne bidra med nyskapende og erfaringsbasert kompetanse. Mye frivillig virksomhet har forebygging som formål, og frivillige humanitære og sosiale organisasjoner utøver forebyggende virksomhet og bygger opp folkehelsen.

Andre faktorer som frivilligheten bygger opp under er demokrati, involvering, inkludering, opplevelser, nettverk, vennskap, identitet og tilhørighet. Dette er spesielt viktig for barn, og for flerkulturell deltakelse. Meldingen understreker også frivilligsentralenes rolle som møteplass og kontaktformidler.

Meld. St. nr. 29 Morgendagens omsorg (2012-2013):

«Omsorgsmeldinga» er et skritt på veien mot Omsorgsplan 2020 som skal legges fram i 2015, og legger grunnlaget for å bygge en koordinert innsats. Meldingen har tydelig fokus på frivillig innsats innen omsorgsarbeidet, og er tydelig på at ressursene hos ideelle og frivillige organisasjonene må videreutvikles og tas i bruk på nye måter. Fram mot 2015 kommer et program med nye tiltak i mer innovativ retning. Innovasjonsprogrammet vil utprøve og styrke nye samarbeidsformer med frivillig sektor. De fleste utviklingstrekk og framskrivinger tyder på at morgendagens brukere av omsorgstjenester blir

flere enn før, de vil være i alle aldersgrupper og ha et mer sammensatt omsorgsbehov. De nærmeste årene vil gruppen i alder 67-79 år vokse, mens veksten i de over 80 år vil øke om 10-15 år. Da vil også utfordringene knyttet til demens øke tilsvarende.

Samtidig vil framtidens brukere ha andre ressurser til å møte egen situasjon med. Derfor må også ressursene framskrives, ikke bare problemene med sykdom.

Meldingen bruker begreper som medborgerskap, samskaping, likemannsarbeid og brukerstyring, og inviterer brukerne og deres representanter til aktiv deltakelse i morgendagens omsorgsfellesskap. Det legges opp til å mobilisere samfunnets samlede omsorgsressurser, og se nærmere på oppgavefordelingen. Dette inkluderer større involvering av frivillig sektor.

Ved å åpne institusjonene, endre boformer, involvere brukere og pårørende, og legge mer vekt på nye, innovative tiltak vil det muliggjøre et utvidet omsorgsbegrep. Dette krever ny kunnskap og kompetanse, god koordinering, opplæring av de involverte og gode samarbeidsavtaler mellom det offentlige og frivillige organisasjoner, og med enkeltmennesker.

2.8.2 Oppsummert:

Framtidens omsorgsbehov blir stort, og flere krefter må settes inn for å dekke behovet. Dette krever utvidet samarbeid, og nye samarbeidsrelasjoner.

Hovedfokus settes på frivilliges rolle i framtidig omsorgsarbeid, og hvordan kompetanse og innsats kan benyttes på riktig og best måte for alle parter. Og hvordan kompetanse på området kan bygges.

Behovet for koordinering, både fra kommunenes side og fra frivillig sektor, blir også tydeliggjort. Det synes å være mange gråsoner i kontaktpunktene. Dette vil kreve kartlegging og behovsavklaringer.

Alle nevnte dokument er samstemte om å utvide kontakten mellom det offentlige og frivillig sektor. Endringene åpner for et nytt, stort satsingsområde for alle involverte, og må fortløpende utvikles og evalueres. Dokumentene signaliserer klare forventninger til at arbeidet med dette settes i gang raskt.

3. FRIVILLIG SEKTOR I MOLDE

3.1 Lokale faktatall

3.1.1 Volum - Organisasjoner, medlemsantall og frivillig innsats

Idretten har gode erfaringer, oversikt og rutiner for registrering av enkeltorganisasjoner og aktivitet. Innen andre områder av frivilligheten står det ikke like godt til. Molde kommune har en registreringsmodul for frivillige organisasjoner på sin nettside, med tilbud om egenregistrering og oppfølging. Den har vist seg å ha mange feilkilder og svak oppfølging. Informasjonen kan gi feil navn, telefonnummer, osv. Imidlertid er det krav om registrering ved søknad om kulturmidler, og den sier følgende:

Tabell 2: Registrerte frivillige organisasjoner i Molde kommunes database pr 1.1.2013, kategorisert:

Vel-foreninger	Tro og livssyn	Natur og fritid	Musikk	Kunst og kultur	Idrett	Helse	Barn og ungdom	Andre	TOTALT
8	10	10	30	10	50	11	19	23	171

Det er store muligheter for at det er en betydelig underregistrering, idrettens tall understreker det. Årsmeldingen for 2012 for Molde Idrettsråd viser 60 idrettslag med til sammen 12 170 medlemmer. (For første gang hadde Molde over 12 000 medlemmer i idrettslag.)

I noen tilfeller har organisasjonene også aktiviteter på flere områder, og kan dermed stå i «feil» kategori. I denne sammenheng registreres ikke timeverk, noe som gjør utregning av årsverk umulig.

Imidlertid ble det gjort en undersøkelse i oppstarten av arbeidet med planen i 2010, med svar våren 2011. Det ble sendt ut spørreskjema til de 157 organisasjonene som da var registrert, og det kom inn 102 svar. Undersøkelsen viste 15 259 medlemmer hos de som svarte, med en samlet frivillig timebruk på 233641 timer. Omgjort til årsverk, basert på at ett årsverk utgjør 1750 timers arbeid, ble det 133,5 årsverk.

Tabell 3: Informasjon fra organisasjonsundersøkelse i 2010-2011:

Type organisasjon	Utsendt	Svar	Medlemmer	Timebruk	Årsverk (a 1750 t)
Velforeninger	6	3	717	1075	0,61
Ungdomsklubber	3	3	170	2400	1,37
Amatørteater	1	1	52	3120	1,78
Musikk	27	18	1182	15560	8,89
Kunst, kulturhistorie og museum	9	7	1050	5815	3,32
Internasjonale organisasjoner	2	1	84	0	0
Idrettsrelaterte organisasjoner	49	30	8290	170760	97,58
Hobbyrelaterte klubber	11	7	457	3910	2,23
Helserelaterte organisasjoner	21	14	2031	14251	8,14
Friluftrelaterte organisasjoner	5	2	360	2800	1,60
Andre organisasjoner	23	16	866	13950	7,97
SUMMERT	157	102	15259	233641	133,51

Molde kommune har aktive innbyggere i forhold til medlemskap i frivillige organisasjoner. Mange er medlem i flere organisasjoner, og frivillig arbeid utgjør mange årsverk.

3.1.2 Tilskudd til frivillig sektor

Kommunens tilskudd til frivillig sektor går fra rammene til Kulturtjenesten, og benevnes derfor «kulturtilskudd». Tilskuddene tildeles årlig, etter søknad og forslag til tildeling fra Kulturtjenesten. Dette oversendes Molde Idrettsråd, Molde Musikkråd og Molde Ungdomsråd til uttalelse, og legges fram for Drifts- og forvaltningsstyret for endelig vedtak. Utviklingen i tilskudd har vært slik:

Tabell 4: Budsjetttrammer for Molde kommunes (kultur-)tilskudd til frivillig sektor

Hvem	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Organisasjoner (inkl. idrett)	1 055 000	970 000	976 000	989 000	940 000	955 000
Drift av rådene *	30 000	30 000	35 000	40 000	30 000	30 000
Arrangementstilskudd				50 000	30 000	30 000
SUMMERT	1 085 000	1 000 000	1 011 000	1 079 000	1 000 000	1 015 000
Årlig endring fra 2008		-7,80 %	1,10 %	6,70 %	-7,30 %	1,50 %
	Total prosentvis endring i perioden 2008 - 2013 er -6,5 % (reduksjon)					

(* Rådene er her Molde Musikkråd og Molde Idrettsråd)

I tillegg til egen tilskuddsordning foreslår Kulturtjenesten fordeling av tilskudd fra Stiftelsen Aker Stadion I og Dagligvarebransjens kulturfond. Kulturtjenesten deltar også i prosessen ved fordeling av tilskudd fra Istadfondet. På denne måten blir tilskuddene sett i sammenheng, og tildeles i et helhetlig perspektiv.

I 2013 gikk følgende fordeling av tilskudd innen kategoriene Idrett, Musikk, Barn og ungdom og Andre frivillige organisasjoner gjennom i Drifts- og forvaltningsstyret: Dette vises i **Tabell 5**:

Type organisasjon	Molde kommunes kulturmidler	Stiftelsen Aker Stadion I	Dagligvarebransjens kulturfond	TOTALT
Idrett	555 000	120 000	60 000	735 000
Musikk	270 000	95 000	30 000	395 000
Barn og ungdom	30 000	5 000	75 000	110 000
Andre	100 000	44 000	25 000	169 000
SUM	955 000	264 000	190 000	1 409 000

(Tilskudd til rådene og arrangørstøtte er ikke tatt med.)

3.1.3 Frivillighetens verdiskaping

Frivillig sektor omfatter mange, og løser store oppgaver som organisasjoner, ved sjølorganiserte aktiviteter og som enkeltfrivillige. Frivillig virksomhet har egenverdi i seg selv - den skaper vekst og identitet, og ved utfører av oppgaver for storsamfunnet tilfører den store verdier til og for andre.

Betydningen av frivillig innsats er utfordrende å tallfeste. Ved Johns Hopkins universitet i USA er det utarbeidet en modell for beregning av verdien av frivillighet. Denne modellen er anerkjent og brukt i 27 land, herunder også i Norge. Spesielt er den godt kjent og mye brukt i idretten.

Modellen er bygd opp slik:

- Antall registrerte medlemskap i frivilligheten i kommunen
- Multiplisert med faktoren 0,016 = antall årsverk.
- Multiplisert med gjennomsnittlig industriarbeider lønn.
- = Verdien av frivilligheten i kroner.

Bruker vi tallene i Frivilligplanen for 2011 (justert for svarprosent, og uten religiøs frivillighet), og gjennomsnittslønn oppgitt av SSB, blir verdien av frivilligheten i Molde denne:

Ca. 15.500 medlemskap x 0,016 = 248 årsverk x Kr. 449 900,- = Kr. 111 575 200,-

Frivillig innsats representerer store verdier, og fortjener oppmerksomhet, anerkjennelse, og fokus.

3.1.4 Lokaler, bruk og husleieforhold

I denne sammenheng omhandler planen kommunale bygg; Kulturhuset, Bjørset aktivitetshus, Frivilligsentralen og Eldres Kultursenter, og skolene. Rådhuset har også utleie av salene i 1. etasje, og har eget reglement. (Bjørnsonhuset og Plassen behandles i Kulturplanen.)

Når det gjelder anlegg, bygg osv. for idrett og friluftsliv henvises det til «Kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv 2010 – 2014». Der beskrives situasjonen utfyllende.

Frivillig sektor i Molde har stor aktivitet, og et stort behov for steder å være. Kapasiteten er tilnærmet sprengt mange steder, både til aktiviteter, lager, møter og andre samlinger.

Kulturhuset:

Kulturhuset brukes av det lokale kulturlivet til både produksjon og framføring. I tillegg leies det til enkeltarrangement o.l. Det er 5 faste brukere av lokalene. De omfatter korps (ikke skolekorps), symfoniorkester, barneteater og seniordans.

Bjørset Aktivitetshus:

Lokalene er av meget varierende kvalitet, og kun deler av samlet areal leies ut. Lokalene benyttes både til idrett, teater (produksjon), flerkulturell aktivitet (kunst og kultur) og lager. Det er 6 faste leietakere i 2013.

Frivilligsentralen og Eldres Kultursenter:

Frivilligsentralen har et lite og et større møterom. De benyttes hyppig, spesielt av mindre organisasjoner. Dette er en romstørrelse som er etterspurt. Det er også fellesbruk av det ene møterommet, hvor flere organisasjoner har lagret utstyr til kontordriften sin.

Eldres Kultursenter holder til i etasjen over Frivilligsentralen, og der benyttes også lokalet til møter, foredrag, øvelser.

Leiesatser i begge etasjene er svært lav, slik at de kan betegnes som lokaler med «lavterskelutleie».

Skoler:

I arbeidet med Mulighetsstudien ble det vinteren 2012 gjennomført en undersøkelse om status for utleielokaler (gymsaler) i de kommunale skolene. Rutiner ved utleie og prissetting var tema.

Svarene som kom inn var at kommunens sentrumsskoler er tilnærmet fullbooket på kveldstid.

Majoriteten av brukere er idrettslag, kor, skolekorps, trimgrupper og noe bedriftsidrett.

Skolens administrasjon står for utleie av lokalene.

Husleieforhold:

Utleiesatser for kommunens bygg, anlegg og lokaler vurderes årlig i forbindelse med budsjettbehandlingen. Leiesatsene har i perioden 2008 – 2012 i stor grad kun vært indeksregulert. Imidlertid ble satsene politisk behandlet og justert høsten 2012, med virkning fra 2013.

Tabell 6: Eksempel på prisutvikling av leiesatser for lokaler (2008-2013):

Sted	Lokale	Aktivitet	Periode	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kulturhuset	Salen	Øvelse, faste	Pr. gang						250
Kulturhuset	Salen	Øvelse, friv. org.	Pr. gang	520	545	575	595	615	640
Kulturhuset	Salen	Øvelse, andre	Pr. gang	835	875	925	1000	1 035	1 080
Bjørset Aktiv.hus	Gymsal	Trening	Pr. mnd.	3 190	3 340	3 500	3 700	3 850	5 708
Bjørset Aktiv.hus	Lager 1	Lager	Pr. mnd.	640	670	700	725	750	850
Bjørset Aktiv.hus	Paviljong	Kultur/Møter	Pr. mnd.	750	790	850	900	900	1 875

(Kilde: Kulturtjenestens prislister.)

Vedrørende «Lov om Voksenopplæring» og vederlagsfri bruk av lokaler

I forbindelse med utleie av kommunale lokaler vil det i noen sammenhenger være mulig å benytte lokalene uten at kommunen vil kreve leie. Dette er slått fast i Voksenopplæringsloven.

Det betyr i praksis at frivillig sektor som har aktivitet som beskrevet i loven kan benytte kommunale undervisningslokaler vederlagsfritt. Dette gjelder ikke i lokaler som er finansiert for annet formål, som f.eks. ved Rådhuset og Kulturhuset. (Det samme gjelder også for Bjørnsonhuset og Plassen, hvor egne satser gjelder.)

I § 7 av Voksenopplæringsloven heter det at:

”Undervisningslokaler der driftsutgiftene dekkes av det offentlige, skal etter søknad stilles vederlagsfritt til disposisjon for studieforbund og medlemsorganisasjoner ved avholdelse av kurs med tilskudd etter kapittel 2 i loven.”

”Forskrift om studieforbund og nettskoler” utdyper hvordan lovteksten skal forstås:

Når det avholdes kurs med tilskudd etter kapittel 2 i loven, skal arrangøren ikke belastes utgifter vedrørende lokaler, lys, varme, renhold, tilsyn og bruk av utstyr i lokalene. Dette gjelder kurs som avholdes på hverdager i undervisningsåret, undervisningsferier unntatt, og ikke varer lenger enn til kl. 21.00. For utlån ut over dette må det treffes særskilt avtale med lokaleier.

Det stilles ofte spørsmål om hvilke undervisningslokaler som skal stilles gratis til disposisjon, samt hvem som har retten. I den forbindelse har departementet utarbeidet en veileder, hvor slike spørsmål belyses:

Med undervisningslokaler mener en skolelokaler, skolebygninger og lokaler i tilknytning til disse, for eksempel gymnastikksal, skolebibliotek osv. – med inventar/undervisningsutstyr. Dette gjelder undervisningslokaler der driftsutgiftene er dekket av det offentlige.

Denne forståelsen ser en av begrepsbruk ellers i regelverket; det er snakk om utdanningssektoren, spesialrom/skoleverksteder, undervisningsåret, undervisningsferier osv.

Det menes altså ikke alle offentlige lokaler, selv om et lokale eventuelt også kan brukes til undervisning. Det er altså ikke slik at ethvert offentlig lokale (f.eks. samfunnshus, idrettshall, kirkebygg, bibliotek) blir et undervisningslokale i voksenopplæringslovens forstand, selv om det inneholder undervisningsrom og auditorier og det foregår undervisning der. Bestemmelsen gjelder lokaler som representerer en investering innenfor utdanningssektoren, ikke innenfor kultur- eller kirkesektoren. Retten til vederlagsfri leie gjelder alle undervisningsrom i tilknytning til et skolebygg.

Retten er gitt med tanke på studieforbundenes virksomhet, dvs. tilskuddsberettigede studieforbund og deres tilskuddsberettigede medlemsorganisasjoner, når de driver opplæring med tilskudd etter voksenopplæringsloven.

I sammenheng med utleie/bruk av undervisningslokaler må den enkelte medlemsorganisasjon dokumentere at deres virksomhet har mottatt tilskudd fra staten til voksenopplæring. Dette tilskuddet utløser retten til vederlagsfri bruk av undervisningslokaler.

4. SAMARBEID MELLOM MOLDE KOMMUNE OG FRIVILLIG SEKTOR

4.1 Nå-situasjonen

Generelt

Det er utstrakt kontakt mellom frivillig sektor og mange deler av organisasjonen Molde kommune. Størst samlet kontakt er det innen omsorg, hvor mange institusjoner har utstrakt kontakt og samarbeid. Det er også mye kontakt på skolene, og innen kultur. Kulturtjenesten har daglig kontakt med organisasjoner innen idrett og kultur, og Frivilligsentralen har organisatorisk tilknytting der.

Flere organisasjoner har kontakt med kommunen på flere områder, og flere deler av kommunens organisasjon har kontakt med flere ulike deler av frivillig sektor. Kontakten er ikke koordinert, og er i stor grad initiert fra den enkelte organisasjon eller tjeneste/enhet i kommunen. Dermed blir antall kontaktpunkter stort. Det er heller ikke et felles system for samarbeid, eller samarbeidsavtaler.

Kontakten med Kulturtjenesten omhandler både søknadsbehandling, rådgiving og veiledning, og i forbindelse med utleie og arrangement. I tillegg er det mye kontakt som avklarer forventninger og behov, og som bidrar inn i kommunens planer og tiltak på området.

(Kontakt med andre enheter og tjenester fylles inn når info er på plass.)

Årlige dialogmøter

Det er etablert dialogmøter hver vår mellom kommunens øverste politiske og administrative ledelse. Fra kommunen deltar ordfører, rådmann og kultursjef, og fra frivillig sektor deltar lederne fra Molde Musikkråd, Molde Idrettsråd og Molde Ungdomsråd.

Rådene melder inn saker de ønsker å ta opp. Det er et forum for informasjon, forventningsavklaring og innspill, og har en god funksjon. Størrelsen på møtet er ikke endelig, og kan justeres.

Hvor og hva – Kartlegging av jevnlig kontakt

I forbindelse med planarbeidet er det sendt ut en spørreundersøkelse internt i kommunen, med spørsmål om kontakten med frivillig sektor, hvilken type kontakt som er mest vanlig, effekten av kontakten og om det er ønskelig med utviding.

Tabell 7 viser hvor mange svar som har kommet inn fra enheter og tjenester, og spredningen på kontakten.

Tabell 7: Molde kommunes kontakt med frivillig sektor, fordelt på type frivillighet

Tjenesteområder		Frivillig sektor; organisasjoner tematisert, pluss andre former								
Svar	Område	Humanistiske	Religiøse	Kultur	Sport	Miljø	Helse	Pårørende	Annet	SUM
1	Barnehager	0	0	1	1	1	0	0	0	3
7	Omsorg	3	2	5	9	3	11	3	3	39
2	Kultur	1	0	1	6	4	1	1	1	15
4	Skoler	0	0	2	3	2	1	4	3	15
1	Flyktn.tjenesten	1	1	0	0	0	0	0	0	2
1	Asylmottak	1	1	1	2	0	1	0	0	6
1	Moldebadet	0	0	0	2	0	2	1	1	6
17	SUMMERT	6	4	10	23	10	16	9	8	86

(Tallene for Kulturtjenesten er eksklusiv den omfattende, daglige kontakten tjenesten har med frivillig sektor.)

4.2 Videre samarbeid

På dette området er det store utfordringer, men også store muligheter. Spesielt gjelder dette i forhold til omsorg og velferd, og i forhold til deltakelse og innbyggermedvirkning generelt. Se tiltaksdelen i planen.

4.3 Religiøse organisasjoner

Religiøse organisasjoner har mange aktive medlemmer, som yter stor frivillig innsats. De viser en klar interesse for større innsats utenfor egen organisasjon, spesielt innenfor oppvekst, velferd og omsorg.

5. FRIVILLIG SEKTORS BEHOV – INNSPILL I FOLKEMØTE I 2011

5.1 Generelt

Informasjon om behov i frivillig sektor har framkommet gjennom søknader om tilskudd, årsmeldinger, kontakt med rådene og gjennom direkte kontakt med organisasjonene. Samlet behovet har ikke vært kartlagt. Gjennom arbeidet med planen har behovet blitt konkretisert, spesielt gjennom arbeidsgruppa. Dette tas opp i planens del 3.

5.2 Spørreundersøkelsen og Folkemøtet i 2011

Spørreundersøkelsen i 2011 var en kartlegging av organisasjonenes aktiviteter, medlemstall, aldersfordeling og timebruk. Oppfølging av undersøkelsen var et folkemøte om frivilligheten.

Folkemøte om frivilligheten – del av planprosessen for å lage en Frivilligplan for Molde – ble gjennomført den 25.1.2011. Det deltok 43 personer, 2 av dem var under 26 år, og 26 organisasjoner var representert.

Deltakerne definerte allmenntilstanden for frivilligheten i Molde som god, men fokuserte på muligheter for forbedringer. Forbedringsområdene ble delt inn i 6 tema, og behandlet separat i hver sin gruppe.

Hovedlinjene i møtet sine innspill til planprosessen kan settes opp slik:

Inkludering:

Målsetting: Involvere «våre nye landsmenn».

Tiltak: Konkrete høstsamlinger med åpen informasjon. Møteplasser omkring mat og kultur(er).

Viktige forutsetninger for inkludering:

Rammevilkår, samarbeid mellom flere organisasjoner, samarbeid med kommunen, ledere og tillitsvalgte.

Samarbeid mellom organisasjonene:

Målsetting 1: Etablering av nettverk – frivillig forum

Tiltak: Samle ledere og representanter fra ulike organisasjoner i et felles møteforum – «lederutvikling»

Målsetting 2: Lage en felles nettside for informasjon, koordinering og ideer

Tiltak: Kommunen tilbyr nettside og «eier» den, organisasjonene legger inn informasjon selv.

Målsetting 3: «Frivillighetens hus»

Tiltak: Behovet må utredes

Oppslutning:

Målsetting: Øke oppslutning i organisasjonene (rekruttere)

Tiltak: Nettside med komplett liste over alle organisasjoner med link til den enkelte sin hjemmeside

Tiltak: Lage god, tydelig og presis informasjon om organisasjonene, og bruke mange info-kanaler

Tiltak: Ha planlagt innsats og strategi for arbeidet

Tiltak: Ha åpen organisasjon, og godt medlemsdemokrati

Tiltak: Øke bredden i tilbud

Samhandling med kommunen:

Målsetting: Få god oversikt over organisasjoner

Tiltak: Etablere database for organisasjonene

Tiltak: Informere

Tiltak: Etablere dialogmøter mellom kommunens ledelse og organisasjonene

Ledere og tillitsvalgte:

Målsetting: Skaffe gode rammevilkår økonomisk og fysisk

Tiltak: Rekruttere til styreverv gjennom opplæring og kompetanseheving.

Tiltak: Rekruttere nye medlemmer gjennom aktivitet

Tiltak: Legge til rette for tidsbegrenset deltakelse i organisatorisk arbeid

Tiltak: Øke kunnskapen om Frivilligsentralen og mulighetene som ligger i samarbeid

Rammevilkår:

Målsetting: Få forutsigbare rammevilkår for egen drift og samarbeid med kommunen

Tiltak: Etablere felles sted for kontorer og møteplass

Tiltak: Kommunale bygg må bli tilgjengelige for frivillig organisasjoner på kveld og helg

Tiltak: Kommunen må lage retningslinjer for alle bygg i alle deler av kommunen

Tiltak: Forenkle krav om rapportering, regnskaps- og revisjonsregler

Tiltak: Utarbeide rimelig praktisering av gebyrpolitikken i kommunen

5.3 Oppfølging av innspillene

Behov og ønsker fra frivillig sektor er i hovedsak de samme i 2013 som de var i 2011.

Innspillene fra spørreundersøkelsen og folkemøtet i 2011 blir fulgt opp konkret i planens del 3.

I planen er målformuleringer i noen grad omformulert, og tiltakene slått sammen. Dette er gjort for at mål og tiltak ikke skal bli for mange, og for at de også kan dekke andre innspill i planprosessen.

Alle forslagene som kom fram i folkemøtet er lagt fram for arbeidsgruppa i planprosessen.

6. INNBYGGERMEDVIRKNING – EN AKTIV FRIVILLIG SEKTOR GIR AKTIVE BORGERE

Molde kommune har startet en prosess for å legge strategier for større innbyggermedvirkning og aktivt borgerskap. Dette er et omfattende arbeid, og behandles ikke i dybden i denne planen. Det er likevel aktuelt å gå inn på hva innholdet er, spesielt siden det omhandler både demokrati, inkludering, frivillighet, fremtidens velferds- og omsorgsarbeid, og borgernes innsats både individuelt og organisert.

6.1 Innbyggermedvirkning

Innbyggermedvirkning bygger på ønsket om demokratiutvikling, og var i utgangspunktet begrunnet med lokalpolitiske behov. Idegrunnlaget var utvikling av «nærdemokrati». I sammenheng med frivilligplanen kan ideene brukes til å finne metoder for å skape møteplasser innen frivillig sektor, til å bygge nettverk og kompetanse, og for å forbedre medvirkning og dialog mellom sektoren og kommunen.

Europarådet vedtok i mars 2008 «Strategien for godt styresett for innovasjon og godt styresett på lokalt nivå». Strategien skal være «et praktisk verktøy som kan gi synergier mellom alle interessenter, lokale,

regionale, nasjonale og europeiske, ved å arbeide sammen med felles verktøy. Målet er å øke kvaliteten i den lokale styringen i samsvar med de tolv prinsippene for godt demokratisk styresett».

Prinsippene det henvises til omhandler:

1. Rettfærdige valg, representasjon og deltakelse	4. Åpenhet	8. Innovasjon og åpenhet for forandring	10. Sunn finansiell styring
2. Respons	5. Rettssikkerhet	9. Bærekraft og langsiktighet	11. Menneskerettigheter, kulturelt mangfold og sosial samholdighet
3. Effektivitet	6. Etik		12. Ansvarlighet
	7. Kompetanse og kapasitet		

Disse prinsippene anbefales kommunene, å slutte seg til og arbeide for.

Kommunal- og regionaldepartementet og KS har videresendt strategien til kommunene, og fulgt opp.

Etter KS sitt Landsting i 2012 laget de i 2013 ideheftet: «Hvordan involvere innbyggerne». Det ble laget for å inspirere og motivere til en mer aktiv involvering av innbyggerne i kommunale beslutningsprosesser.

Tillit er en grunnleggende forutsetning for et godt lokaldemokrati. Undersøkelser viser at innbyggerne har høy tillit til lokale folkevalgte. Likevel kan lokaldemokratiet bli bedre. Innbyggerne er opptatt av muligheten til å påvirke lokalpolitikken, men ikke fornøyd med muligheten til å påvirke i saker som engasjerer dem – også mellom valgene.

Ideheftet viser hvilke medvirkningstiltak som egner seg i ulike typer beslutningsprosesser, og ved involvering av ulike grupper av befolkningen. Ideene viser både et stort mangfold av muligheter, og metoder bygd på erfaringer fra 16 ulike case-kommuner i Norge. Det legges også vekt på innbyggernes ulikheter, og ulikheter i behov, og dermed ulike valg av metoder for involvering.

Et av områdene som har ubrukte muligheter, er E-demokrati. E-dialog er en undervariant. Den innebærer elektronisk dialog mellom kommune og innbygger, og bygger på økende aktivt borgerskap.

6.2 Den aktive borger

Den aktive borger bygger på erfaringer hovedsakelig fra Danmark. Rammebetingelsene deres for å tenke nye løsninger var tilsvarende våre; endret demografi, trangere offentlig økonomi og økende velferdsbehov. Den bærende ideen bak velferdssamfunnet er å skape et godt liv for den enkelte borger, og fundamentale ingredienser i et godt liv er aktivitet og deltakelse. De tok utgangspunkt i at det viktigste svaret på velferdssamfunnets utfordringer er borgerne, og ikke økte bevilgninger.

Dermed blir involvering, medansvar, organisering, aktivitet og frivillighet viktig. Og nye metoder bygget på trygghet, faglighet, verdier, holdninger og etik.

Molde kommune ønsker gjennom sin aktiv borger strategi å fremme innbyggernes egne muligheter til å være aktive bidragsyttere i lokalsamfunnet. Dette skal gjøres gjennom strategisk og systematisk arbeid med å legge til rette for økt selvbetjening og selvstyring, og ved å oppfordre og bidra til deltakelse i frivillige aktiviteter for alle som ønsker det.

Hovedmål: Imøtekomme de framtidige utfordringene kommunen står ovenfor med tanke på trang økonomi og redusert tilgang på arbeidskraft, ved at flere innbyggere i kommunen inntar en mer aktiv rolle i skapelsen av egen og andres velferd.

Når velferdssamfunnet med borgeren i sentrum skal sikres, er nøkkelen tydelig behovsdefinering. Folk har forskjellige behov, og arbeid tilknyttet velferd vil omfavne et bredt spekter av oppgaver. Ikke alle kan detaljstyres på forhånd. Dette betyr krav til både kunnskap, kreativitet og fleksibilitet.

Velferd skapes mellom mennesker, og er sterkt forbundet til aktivitet. Aktivitet handler om å delta i gjøremål som for den enkelte er meningsfulle og nødvendige. Dette kan være både i form av læring, selvbetjening og egenmestring, og deltakelse i aktiviteter. Ny velferdstenking skal ikke resultere i en «hjelpetvang», men tvert imot være motiverende slik at flere ønsker å bli med. Et av fokusområdene må derfor være å gjøre det enklere for hver enkelt å delta gjennom systematisering av behov og tilbud.

Aktive borgere er mer enn kun en økonomisk nødvendighet i et samfunn under press. Aktive borgere kan sees som velferdssamfunnets fundament, og de som best kan være med å utvikle det i positiv retning gjennom økt deltakelse.

Velferdsnivået kan sees på som et direkte produkt av det offentlige utgiftsnivå, og at høye utgifter gir et høyt velferdsnivå. Konsekvensen av slik forståelse er at offentlige innsparinger mottas som ensidig negativt. Denne forståelsen er dermed en av de største truslene mot oppnåelsen av et samfunn preget av aktive borgere og medborgerskap, og er preget av passivitet og mangel på mulighetstenking.

Aktive borgere betyr at velferden endrer karakter, og det offentlige sin rolle endrer seg.

Ved vurdering av borgernes rolle i velferdssamfunnet fokuseres det på tre hovedformer for aktivitet:

- **Selvbetjening** – Gjør det selv!
Aktivitet som er særlig egnet til rutineoppgaver som ikke forutsetter høy grad av faglig kunnskap. Målet er at borgeren besitter den nødvendige kunnskapen og verktøyene for å løse oppgaven selv. Eksempelvis ved økning i tilgjengelige digitale selvbetjeningsmuligheter.
Frivillig sektor kan bidra i tilretteleggingen av dette.
- **Mestring og hverdagsrehabilitering** – Aktiv omsorg!
Aktivitet som omhandler borgerens utvikling, enten i form av gjenoppretting eller utvikling av ferdigheter.
Målet er at borgeren deltar i rehabiliteringsprosjekt, og i aktiviteter med fokus på utvikling av ferdigheter.
Frivillige sektor kan i mange tilfeller levere, eller tilrettelegge dette.
- **Samskapelse** – Medborgerskap!
Aktivitet som handler om å videreutvikle eksisterende, eller utvikle nye velferdsløsninger.
Dette gjøres i samarbeid med ulike partnere, bl.a. fra frivillig sektor.

For å sikre involvering, kvalitet, krav til kontinuitet og behov for gjennomføringskraft vil innføring av ny strategi for medborgerskap kreve tverrfaglighet, og tverrsektorielt samarbeid.